

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Γ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 11 ΜΑΪΟΥ 1935

ΔΡΙΘ. 18-19

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἀλλ' ἄρα τῆς ἀναγκαστικῆς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς Πολιτείας καὶ ἐκ τῶν πρώτων προνομίων αὐτῆς ἐθεωρήθη τὸ νὰ ἔχη ἴδιαν περιουσίαν, χίρων τῶν διαπαντῶν τῆς διοικήσεως αὐτῆς καὶ τῶν θρησκευτικῶν, ἐν γένει, τῶν φιλανθρωπικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν. Ἡ Χριστιανικὴ Πολιτεία κατὰ τὴν ὑπερβαλλετὴ Βυζαντινὴν περίοδον προσεπάθει νὰ ἐνισχύῃ ἐκείνην τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας οἱ Μουσουλμάνοι κατακτητικῶς ἐπεβάσθησαν καὶ δι' ἐπίσημων ἐγγράφων κατασχέσαν αὐτὴν καὶ ἰδίως τὴν Μοναστηριακὴν περιουσίαν. Ἡ δὲ Ἐκκλησία μετεχειρίσθη αὐτὴν ὑπὲρ αὐτῶν δουλεύοντος Ἔθνους, ὅπως καὶ διέσωσεν ὑπὸ τὴν δουλείαν καὶ προπαρθεσκευάσε πρὸς ἀπελευθέρωσιν.

Ἄλλα μόλις ἀποκαταστάθη τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ἐπλατύνον τῶν πρὸς τὸ Ἔθνος ἀνευπολογίστων καὶ ἀκαταμήτων ὑπηρεσιῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἤρξατο διαρπάζειν τὴν περιουσίαν τῆς πνευματικῆς του Μητροπόλεως καὶ ἐνῶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Λατινικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν τὴν περιουσίαν οὐδὲ κἄν ἔσται τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ἀντιθέτως τὸ πᾶν τοῦτο ἔσται καὶ πρότερον, ὅπως ἀπογεμνῶσιν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἀσφαλιτέτου ἱερᾶς περιουσίας αὐτῆς καὶ ἀφαιρήσιν τῶν μέσων τῆς μορφώσεως τοῦ κλήρου καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως.

Κατὰ τὸ 1881 τὸ Κράτος διέλυσε 412 Μονὰς, ὧν ἡ μὲν μὲν περιουσία διηρπάγη καὶ καταστράφη, χωρὶς καὶ νὰ ἀφαιρηθῇ τὸ Κράτος ἐκ τῆς περιουσίας ἐκείνης. Ἦρξατο δὲ τὰς ἐπαγγελίας τούτου ὅτι θὰ ἐλάβοντο ἀπὸ τὸν πρὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίως πρὸς τὴν μορφώσεως καὶ ἀσθητικῆς τοῦ ἱεροῦ Κλήρου οὐδὲν ἀπολύτως ἐπαίξεν, ἀρτίως δὲ τὸν Κλήρον ἀπὸ τῆς μορφώσεως καὶ ἀνευ οικονομικῆς ἐξασφαλίσεως.

Παρὰ τὴν γενομένην διάρρηξιν ἡ περιουσία τῶν ἱερῶν Μονῶν 150 περίπου Μονῶν ἦτο ἀκριβῆ.

ἀλλὰ, δυστυχῶς, ἀντὶ νὰ ἀνατεθῇ ἡ διοίκησις αὐτῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ χρησιμοποιηθῇ ὑπὲρ τοῦ κλήρου καὶ, γενικότερον, ὑπὲρ ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν σκοπῶν, ὑπέστη καὶ αὕτη νέαν διάρρηξιν. Ἡ διαχείρισις αὐτῆς, ἐξαρτηθεῖσα ἐκ τοῦ Ὑπουργείου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐκ τῶν Νομαρχῶν, ἐπιτρέψασα δὲ τὰς ἐπεμβάσεις διαφόρων πολιτικῶν καὶ ἄλλων προσώπων, ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε αἱ Μοναὶ ὑπεβάλλοντο εἰς δυσβάστακτα χρέη, πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ὁποίων ἐπώλουν τὰ κτήματά των.

Εἰς τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην κατάστασιν ἔθηκε τέρμα ἡ ἰδρυσις τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου (1910), δι' οὗ καὶ περισυνελέγη καὶ περιεσώθη ἡ Μοναστηριακὴ περιουσία. Τὰ περισσεύματα αὐτῆς ἐχρησιμοποιοῦντο ὄχι μόνον πρὸς συντήρησιν τῶν Μονῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ δὲ Κράτος οὐ μόνον ἀπηλλάγη παντὸς οικονομικοῦ βάρους ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας—διότι ἐμισθοδοτεῖ τοὺς Ἀρχιερεῖς μέχρι τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ταμείου—, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐπέβαλεν εἰς τὸ Ταμεῖον τὴν μισθοδοσίαν τῶν Ἱεροκηρύκων, τῶν Καθηγητῶν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα τοῦ πρωτοκλήρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Μητροπόλεων τὴν συντήρησιν τῶν Ἱεροτικῶν Σχολῶν τὴν μισθοδοσίαν τῶν Ἀρχιερέων οὐ μόνον τῆς Ἀποκεντρωμένης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ Ταμείου ὑπῆρξαν τοιαῦται, ὥστε ἐπέθη εἰς αὐτὸ ἀδύνατον ν' ἀνταποκρίνηται εἰς αὐτάς ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς περιουσίας τῶν Μονῶν. Ἐνῶ δὲ αἱ διὰ νόμων ἐπιβαλλόμεναι ἀνάγκαι καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ Ταμείου ἤρξανον καθ' ἑκάστην, οἱ πόροι αὐτοῦ ἠλαττοῦντο πολλῶ μᾶλλον ὅτι ἡ ὑπολειφθεῖσα Μοναστηριακὴ περιουσία ἤρξατο πάλιν διαρπαζομένη.

Πράγματι, ἀπὸ τοῦ 1918 καὶ κυρίως ἀπὸ τοῦ 1920, διὰ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου 2052 περὶ ἀναγκαστικῆς ἀπολλοτριώσεως ἀγροτικῶν κτημάτων παρεβάσθησαν θεμελιώδεις διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ ἀφῆθη ἔκτοτε νὰ πισταῖ ὁ λαὸς ὅτι

εἶναι ἐπιτετραμμένη ἢ κατάληψις τῆς περιουσίας ταύτης.

Ἄνοσίαν καὶ ἀθέμιτον κηρύττουσιν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τὴν καὶ ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων ἀπαγορευομένην ἀπαλλοτριώσιν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων καὶ μόνον διὰ μεῖζον ὄφελος ἀνεκτὴν γενομένην, ἀλλὰ, παρὰ τὴν ἐντονωτάτην διαμαρτυρίαν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν ἔτει 1920, ὡς καὶ παρὰ τὰς ζωηρὰς ἀγορεύσεις ἐν τῇ Βουλῇ τοῦ ἀειμνήστου Ἀθανασίου Εὐταξίου καὶ ἄλλων εὐσεβῶν ἀνδρῶν, πᾶσαι αἱ Κυβερνήσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐπέμειναν εἰς τὴν χαραχθεῖσαν ἀγροτικὴν πολιτικὴν. Καὶ ὡς πρόφασις μὲν τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ἐφέρετο ἡ γεωργικὴ ἀποκατάστασις τῶν ἀκτημόνων, ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως τὰ ἱερὰ κτήματα διεσκορπίζοντο καὶ παρεδίδοντο πολλάκις εἰς μὴ γεωργοὺς καὶ δὴ καὶ εἰς μεγαλοκτηματίας, εἰς πλουσίους, οὐχὶ δὲ εἰς πτωχοὺς καὶ πρόσφυγας. Τόσον δὲ εὐτελὴς ὑπῆρξε πολλάκις ἡ ἀποζημίωσις, ὥστε ὠρίσθη συνολικὸν τίμημα ἀποζημιώσεως διὰ τὸ κτήμα κατώτερον τοῦ ἔτησιου εἰσοδήματός του.

Τὸ κακὸν ἐπετάθη διὰ μεταγενεστέρων νόμων, οἳ οἱ οἱ ὑπ' ἀριθ. 2022, 3222, 3225, τὸ νομοθετικὸν Διάταγμα τῆς 15 Φεβρουαρίου καὶ τὸ τῆς 4 Φεβρουαρίου 1924, δι' ὧν ἐκηρύχθησαν ἀπαλλοτριωτέα κατὰ προτίμησιν τὰ Μοναστηριακὰ κτήματα. Δι' ἐτέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1922 ἐπετράπη ἢ ὑπὸ διαφόρων οἰκοδομικῶν συνεταιρισμῶν ἀξιοματικῶν καὶ δημοσίων ὑπαλλήλων κατάληψις οἰκοπέδων μεγάλης ἀξίας ἀντὶ εὐτελοῦς τιμήματος, ἕως οὗ ἡ Δικτατορία τοῦ 1925 διὰ τῆς Ἀεροπορικῆς Ἀμύνης κατέσχεν ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν ὑπολειφθεῖσαν περιουσίαν. Διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927 κατωχυρώθη καὶ ἡ ἰδιοκτησία τῆς Ἐκκλησίας (ἄρθρ. 19), ἐπετράπη δὲ ἡ ἐπὶ μίαν πεναετίαν μετὰ τινων περιορισμῶν δι' εἰδικῶν νόμων ἀπαλλοτριώσις μοναστηριακῶν κτημάτων (ἄρθρ. 119) κατὰ παρέκβασιν ἀπὸ τῆς θεμελιώδους περὶ ἰδιοκτησίας Συνταγματικῆς διατάξεως. Καὶ ἐπεστράφη μὲν παρὰ τῆς Ἀεροπορικῆς Ἀμύνης ἡ μοναστηριακὴ περιουσία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ Νομοθετικοῦ Διατάγματος τῆς 18 Σεπτεμβρίου 1929, ἀλλ' ἐπεβάλλετο καὶ δι' αὐτοῦ ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις πρὸς διαφόρους σκοπούς.

Οὕτω δὲ τὸ Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον παρέλαβεν οὐχὶ μόνον ἡλαττωμένην, ἀλλὰ κινδυνεύουσαν τὴν μοναστηριακὴν περιουσίαν. Κατὰ τοὺς μετριοτέρους ὑπολογισμοὺς εἶχον ἀπαλλοτριωθῆ ἔντος δεκαετίας (1918—1928) περὶ τὰ 2.000.000 στρεμμάτων

μοναστηριακῶν κτημάτων, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπολειφθέντα κτήματα διέτρεχον κινδύνους διαρπαγῆς ἢ καταπτώσεως. Ἐνῶ δὲ ηὔξάνοντο διὰ νόμων αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, ἡλαττοῦντο σημαντικώτατα οἱ πόροι αὐτοῦ, ὅθεν ἠναγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς δάνεια πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀμεσωτέρων ἀναγκῶν του.

Εἰς τοιαύτην περιελθόντος κατάστασιν τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ὑπεδείχθη ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως, καὶ κατ' ἀρχὴν ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1929 συνεδριάζουσα ἐδέχθη, ὅπως ἰδρυθῆ νέος οἰκονομικὸς ὄργανισμός, ὅστις νὰ ρευστοποιήσῃ τὴν κινδυνεύουσαν μοναστηριακὴν περιουσίαν καὶ ἐξασφαλίσῃ ἐξ αὐτῆς κεφάλαια, χωρὶς νὰ θίξῃ ταῦτα, ὡς βᾶσιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ συνεδίᾳ τῆς 2 Δεκεμβρίου 1929 ἐλήφθη ἡ σχετικὴ ἀπόφασις διαβιβασθεῖσα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἡ δὲ ἀπὸ τῆς 4 Ἰανουαρίου 1930 ἀναλαβὼν τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Γ. Παπανδρέου ὑπέδειξεν ὅτι προσφορώτερον θὰ ἦτο νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ρευστοποίησις διὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ἡ λεπτομέρεια αὕτη καὶ τινες διατάξεις τοῦ παρασκευασθέντος νόμου περὶ ρευστοποίησεως προὐκάλεσε σοβαρὰς ἀντιρροήσεις ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Κυβέρνησις προέβη εἰς τὴν ψήφισιν ἐν ἔτει 1930 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4634 Νόμου καὶ τῆς συμβάσεως μετὰ τῆς Τραπεζῆς, καθ' ὧν διεμαρτυρήθη μὲν ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ τέλος συνεφώνησε μετὰ τινος ὑποχωρήσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ μετὰ τὴν δήλωσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὅτι θὰ ἀνελάμβανε τὴν ρευστοποίησιν κατὰ τὴν πρώτην τετραετίαν δωρεάν. Ἐκ τῆς δηλώσεως ταύτης προέκυπτεν ἄμεσον κέρδος δώδεκα ἑκατομμυρίων ὑπὲρ τοῦ οἰκονομικοῦ Ὄργανισμοῦ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Μοναστηριακῆς περιουσίας (Ο.Δ.Ε.Π.), τοῦ ἀντικαταστήσαντος τὸ Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον.

Ὁ νέος ὄργανισμὸς διαφέρει τοῦ Ταμείου κατὰ τοῦτο: ὅτι τοῦτο δὲν προέβλεπε τὴν ἐξασφάλισιν μονίμων πόρων, οὐδ' ἄφινεν ἐλευθερίαν συντηρήσεως εἰς τὰς Μονὰς, ἀλλ' ἀπλῶς συνέλεγε πάντα τὰ περισσεύματα αὐτῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ὑποχρεώσεών του. Ἐνῶ ὁ νέος ὄργανισμὸς ἐχώρισε τὴν μοναστηριακὴν περιουσίαν εἰς διατηρητέαν καὶ ἐκπονητέαν, κατέγραψεν αὐτὴν καὶ ἐξετίμησεν, ἀφῆκεν εἰς τὰς Μονὰς τόσῃν περιουσίαν ὅση ἀρκεῖ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν, χωρὶς ν' ἀναμιγνύηται εἰς τὴν διαχείρισιν αὐτῆς, ἀσκουμένην μὲν ὑπὸ τῶν Ἡγουμενοσυμβουλίων, διατελοῦσαν δὲ ὑπὸ τὴν ἄμεσον τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου

χου καὶ τὴν ἀνωτέρων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐποπτεῖαν, τὴν λοιπὴν δὲ περιουσίαν ἀνέλαβε νὰ ἐκποιήσῃ διὰ τῆς Τραπεζῆς, χωρὶς ὅμως νὰ θίξῃ τὰ ἐκ τῆς ἐκποιήσεως κεφάλαια, ἀλλ' ἐκ τῶν τόκων αὐτῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐκάστοτε ὑπολειπομένης περιουσίας ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι 1) τὴν μισθοδοσίαν τῶν Ἱεραρχῶν καὶ τὰς δαπάνας τῆς κεντρικῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, 2) τὴν μισθοδοσίαν τῶν ἱεροκηρῦκων, 3) τὴν μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων, 4) τὴν ἔκδοσιν ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων, 5) τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ταμείου τοῦ Κλήρου, 6) τὴν θεραπείαν ἐκκλησιαστικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, φιλανθρωπικῶν καὶ κοινωφελῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τοὺς σκοποὺς τούτους ἐπιδιώκει ὁ οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς τῆς διοικήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας.

Τὸ Κεντρικὸν αὐτοῦ Συμβούλιον, συμφώνως τῷ Νόμῳ ἀπαρτιζόμενον ἐκ τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ δύο Ἀρχιερέων, ἐνὸς Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας, ἐνὸς Νομικοῦ Συμβούλου, τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐνὸς ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἐνὸς ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ἔχον δὲ καὶ Τοπικὰ Συμβούλια ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις προεδρευόμενα ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν, εὐτυχίαν δὲ νὰ ἔχῃ ὡς ἐντεταλμένον Σύμβουλον, διευθύνοντα τὸν ὅλον ὀργανισμόν, τὸν ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Στυλ. Γρηγορίου, ἀνδρα ἐξαιρετικῆς οἰκονομολογικῆς ἱκανότητος καὶ μεγάλης δραστηριότητος, κατῴρθωσε μέχρι σήμερον νὰ δικαιώσῃ τὰς εἰς τὸν νέον οἰκονομικὸν ὀργανισμόν στηριχθείσας ἐλπίδας. Ἀπέσβεσε κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ χρέη τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, ἐξεποίησε κτήματα κινδυνεύοντα καὶ ἐπεμελήθη τῶν λοιπῶν, ἀντιπεκρίθη εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας καὶ διωργάνωσε κατὰ τὸν τελευταίον τρόπον τὴν διοίκησιν καὶ διαχειρίσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς τετραετοῦς συμβάσεως μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἀνεπέσθη αὕτη διὰ τινα ἔτι χρόνον, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ὁ Ὄργανισμὸς θὰ εἶναι εἰς θέσιν μόνος ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας.

Ἐπὶ ἄλλων ἀπροόπτων κινδύνων ὁ Ὄργανισμὸς σοβαρώτατον διατρέχει κίνδυνον ἐκ τῶν ἐκείστοτε ὑπὸ τοῦ Κράτους δημοσιευομένων νόμων εἰς βάρος τοῦ Ὄργανισμοῦ. Ἦδη ἐψηφίσθησαν νόμοι εἴτε χωριστικοὶ ὑπὲρ διαφορῶν ὀργανώσεων πρὸς

παραχώρησιν κτημάτων ἀνευ δημοπρασίας, ἢ καὶ δωρεάν, εἴτε ἐλαττοῦντες μὲν τὰς προσόδους αὐτοῦ, αὐξάνοντες δὲ τὰς δαπάνας. Δυστυχῶς τὸ Κράτος τὸ Ἑλληνικόν, τὸ μοναδικὸν Κράτος ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ, τὸ ὅποιον οὐδεμίαν ἔχει οἰκονομικὴν ὑποχρέωσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν του, δὲν ἀπεφάσισε μέχρι τοῦδε ν' ἀφίσῃ τοῦλάχιστον εἰς αὐτὴν ἔστω καὶ τὴν ὑπάρχουσαν περιουσίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΙ Ἡ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Ἡ ἱστορία τῆς θρησκείας εἶναι νεώτατος κλάδος τῆς ἐπιστήμης, καλλιεργηθεὶς κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν. Ἀνεφάνη τὸ πρῶτον ἐν Ὀλλανδίᾳ (1876) καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ (1877), εἶτα ἐν Γερμανίᾳ (1890). Μετὰ ἀσθενεῖς τινὰς ἀντιδράσεις κατῴρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ, τέλος, εἰς τὴν γερμανικὴν θεολογίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ θεωρεῖται ἀπαρτίττον ἐφόδιον τοῦ θεολόγου καὶ εἰδικώτερον τῶν ἐρμηνευτῶν τῆς Βίβλου, τῶν ἐκκλησι. ἱστορικῶν καὶ τῶν ἀπολογητῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1903 ὑπὸ ὀπαδῶν τινῶν τῆς κατευθύνσεως ταύτης ἤρχισε νὰ ἐκδίδηται καὶ περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐρευναὶ εἰς τὴν θρησκείαν καὶ φιλολογίαν τῆς Π. καὶ Κ. Δ.» ἀποσκοποῦν νὰ χρησιμεύσῃ πρωτίστως ὡς σημεῖον συλλογῆς δι' ἅπαντας, ὅσοι θὰ ἐπεθύμουν νὰ διαπραγματευθῶσι τὴν ἱστορίαν τῆς θρησκείας τῆς Π. καὶ τῆς Κ. Δ. ἐν συναφεῖᾳ πρὸς τὰς συγχρόνους, τοπικῶς καὶ χρονικῶς, ἐγγὺς ἱσταμένας θρησκείας τῆς ἀρχαιότητος. Ὡσαύτως τὰ ὑπομνήματα εἰς τὴν ΚΔ τοῦ Joh. Weiss (1906-1907), κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ H. Lietzmann (1907 καὶ ἐξῆς) ἐπεξεργάζονται τὸ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ὑπάρχον εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὑλικῶν ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν θρησκείων. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1927 ἐξεδόθη καὶ Λεξικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ θρησκεία ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐν τῷ παρόντι», κυκλοφοροῦν ἤδη ἐν ὅ. ἐκδόσει. Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, συμπεριέλαθεν ἡ Ἐπιστήμη αὕτη ἐν ταῖς ἐαυτῆς ἐρευναῖς καὶ τὴν θρησκείαν τῆς ΚΔ, ἣν προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ θρησκευτολογικῶς. Δὲν δύναται ἔθελον ὁ ἐρμηνευτῆς τῆς Κ.Δ. νὰ ἀγνοήσῃ τὴν κατεῦθεν οὖν ταύτην, νὰ μὴ λάβῃ θέσιν ἀπέναντι ταύτης καὶ τῶν ἐκ ταύτης προκυπτόντων προβλημάτων. Ἄλλὰ πρὶν ἔτι ὁμιλήσωμεν περὶ τούτων, θὰ προτάξωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ μεθόδων τῆς Σχολῆς ταύτης.

Κατεχομένη αὕτη πρῶτον ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς ἐντυπώσεως τῆς θεωρίας περὶ τοῦ ἐνιαίου τῆς ἱστορίας, στρέφεται ἐναντίον πάσης παραδεδομένης παχείας ὑπερφυσικῆς ἐκδοχῆς καὶ πάσης διακρίσεως μεταξὺ ὑπερφυσικῆς καὶ φυσικῆς ἀποκαλύψεως, καθὼς καὶ ἐναντίον τοῦ χωρισμοῦ Βιβλικοῦ καὶ ἐξωβιβλικοῦ ἐν τῇ ἐρευνῇ. Ὡς ἐκ τούτου προθυμοποιεῖται νὰ ἐπιζητῇ καὶ χρησιμοποιοῖ ὡσαύτως ἐξωβιβλικὴν ὕλην ἐν

τῆ ἐξηγήσει καὶ τῆ κατανοήσει τῆς Βίβλου. Γοητευθεῖσα περαιτέρω ἐκ τῆς ἰδιαζούσης σπουδαιότητος τῆς θρησκείας, ἀντιτίθεται πρὸς πᾶσαν μονομερῆ ὑπερτίμησιν τῆς φιλολογικῆς κριτικῆς, ἣτις ἐπιζητεῖ ἐκ τοῦ χωρισμοῦ τῶν πηγῶν, τῆς μορφῆς τῶν κειμένων καὶ ἐκ τῶν γεγονότων τῶν χρόνων τῆς γενεσεῶς τῶν νᾶ κατανοήσῃ ταῦτα, θέτουσι δὲ αὕτη κατὰ τὴν ἔρευναν τὸ ὅλον ἔλεος ἐπὶ τοῦ βίου τῆς θρησκείας, χρησιμοποιοῦν τὴν φιλολογικὴν κριτικὴν μόνον ὡς προεργασίαν. Ὡς ἐκ τούτου ζητεῖ ὀπισθεν τῆς μορφῆς παραδόσεώς τινας τὴν προῖστορίαν τῆς γενεσεῶς τῆς καὶ τῶν στοιχείων αὐτῆς, ἵνα ταύτην εἶτα συγκρίνη μετὰ τῶν ὁμοειδῶν παραδόσεων ἐτέρων λαῶν. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ἐξετάζοντες οἱ ὀπαδοὶ τῆς κατευθύνσεως ταύτης καὶ τὰς διδασκαλίας τῆς Κ.Δ., ἀνακαλύπτουσιν ἐν αὐταῖς πλείστας ὁσας συγγενείας ἢ συμφωνίας ἢ ἀναλογίας ἐν ταῖς λέξεσιν, ἐν ταῖς παραστάσει καὶ ἐν ταῖς ἐννοίαις πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦς διδασκαλίας τῶν λοιπῶν ἐξω-χριστιανικῶν θρησκειῶν. Κατ' ἐξοχὴν ἀνακαλύπτουσι τὰς συμφωνίας ἢ ἀναλογίας ταύτας ἐν τῇ χριστολογία καὶ τῇ περὶ ἀπολυτρώσεως διδασκαλίᾳ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Ἰωάννου καθὼς καὶ ἐν τῇ περὶ Χριστοῦ μυστικῇ ἀντιλήψει ἀμφοτέρων. Πέραν δὲ τούτου εἶσι διετυπώθη ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἐν ἀπασί ταῖς βιβλίαις τῆς Κ.Δ., μὴδὲ τῶν Ἰουδαϊστικῶν ἐξαιρουμένων, ἀπαντῶσι διαφόρου εἴδους παράλληλα εἶτε πρὸς τὸν μεταγενέστερον Ἰουδαϊσμόν, ὅστις ἀπετέλει συγκρητικὴν τινα θρησκείαν ἐκ στοιχείων ἁραϊσραηλιτικῶν, βαβυλωνιακῶν, περσικῶν, μανδαϊκῶν, ἀραβικῶν κλ. εἶτε πρὸς τὰς συγχρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ μυστηριακὰς ἢ ἀπολυτρωτικὰς λεγομένας θρησκείας, εἶτε πρὸς τὰς λοιπὰς θρησκείας τῆς Ἀνατολῆς, τῆν βαβυλωνιακὴν, περσικὴν κ.τ.λ. Τὰ παράλληλα ταῦτα τῆς Κ. Δ. πρὸς τὰς ἐξωχριστιανικὰς θρησκείας ἡρμηνεύθησαν παρά τινων ὡς δάνεια καὶ σχέσεις ἐξαρτήσεως ἀκαίνης ἐκ τούτων. Ἡ τῆς Κ. Δ. διδασκαλία, λέγουσιν οὗτοι, ὑπέστη κατὰ τὴν γένεσιν καὶ διαμόρφωσιν τῆς ἐν σπουδαίαις σημείοις πλουσιῶς τὴν ἐπίδρασιν τῶν μεθ' ὧν ἤλθεν εἰς ἐπαφὴν ξένων θρησκειῶν. Καὶ ἡ ἐπίδρασις αὕτη, ἐνῶ κατὰ τινὰς ὑπῆρξεν ἀμεσος καὶ ἀπ' οὐθείας, ὑπῆρξε, κατ' ἄλλους, ἕμμεσος, μεσολαβήθεῖσα διὰ τοῦ μεταγενέστερου Ἰουδαϊσμοῦ.

Ἡ ἐμφάνις τῆς κατευθύνσεως ταύτης ἐν τῇ θεολογικῇ ἐπιστήμῃ, δὲν εἶναι ἀσθαίρετόν τι καὶ τυχαίον ὅπως φανόμενον, ἀλλ' ἀναγκαῖον προῖόν τῆς συνολικῆς ἐπιστημονικῆς ἐξελίξεως. Ἡδὲ ὁ δεῖνός καὶ ὁ ὀρθολογισμὸς ἀπὸ τῆς 17 ἐκ. εἶχον στρέψαι τὴν προσοχὴν τῶν ἐπὶ συναφειῶν καὶ συγγενειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὰς ἐξωχριστιανικὰς θρησκείας καὶ προῖαλλον τὸν ἰσχυρισμὸν περὶ ἐξαρτήσεως ἐκείνου ἐκ τούτων. Μαγίστην ὠθησεν ἔδωκεν ἐπιτύχως ἡ τοῦ ἠρχ. ἀπόπειρα τῆς ὀφθαλμικῆς φιλοσοφίας, ἣτις ἐπιχείρησε νὰ κατανοήσῃ τὴν πικελίαν τῶν θρησκειῶν διὰ θεωρητικῆς ὁδοῦ ὡς μεγάλην τινὰ ἐκείαν ἐξέλιξιν, ἐν τῇ ὀπλᾷ ὁ Θεός, ὡς τὸ ἀπόλυτον, διακινώσκειται ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι παρούσῃ κῶς. Αἱ γενόμενα περαιτέρω ἐν ἀπασί

ταῖς κέντραις τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, ἐν ταῖς περὶ τὴν Μεσόγειον δηλαδὴ χώραις καὶ ἐν Βαβυλώνι, ἀνασκαφαὶ ἔφερον εἰς φῶς πελώριον ἄγνωστον θρησκευτολογικόν ὕλικόν, δι' οὗ ἐγνωρίζοντο ἡμῖν διδασκαλίαι καὶ θεσμοὶ πρὸ ἑκατοντάδων καὶ χιλιατηρίδων εἰς ἐκλιπουσῶν θρησκειῶν. Ὅστω, τὸ πρὸς μελέτην τῶν θρησκειῶν τούτων διαφέρον παρήγαγε τὴν γενικώτερον διαφέρον πρὸς μελέτην καθόλου τοῦ φαινομένου τῆς θρησκείας. Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ μέθοδοι τῆς ἐρεύνης ἐβεβαιώθησαν, οἱ νόμοι τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ψυχολογίας ἤρχισαν νὰ ἐφαρμολογῶνται καὶ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐρεύνης ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, καθ' ἃς τὰ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαίνοντα συμβαίνουσι κατὰ φυσικὸν νόμον τῆς ἀλληλουχίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς συναφείας. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη δὲν ἦτο δυνατὸν, ὡς εὐνόητον, νὰ ἀφήσῃ ἀνεπηρέαστους καὶ τὰς βιβλικὰς θρησκείας, τὸν Ἰουδαϊσμόν καὶ τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ σημεῖρα ὅθεν ἠδραυτοῦ ἢ πεποιθήσεως, ὅτι δὲν ἦτο ὀρθόν ἢ θρησκεία τῆς Βίβλου νὰ ἐρευνηταί μεμονωμένως καὶ οὐχὶ ἐν συναφείᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν θρησκειῶν, ἀφοῦ κατὰ νέας ἀντιλήψεις καὶ αὐτὴ εἶτι ἡ χριστιανικὴ εἶδει νὰ ἐκλαμβάνηται ὡς κλάδος τις τῆς καθαρῶς φυσικῆς ἐσωτερικῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οὐδαμῶς διακρινομένη τῶν λοιπῶν θρησκειῶν. Ὅστω λοιπὸν ἠδρύνθησαν τὰ ὄρια τῶν βιβλικῶν θρησκειῶν, προσέλικονται δὲ ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτῶν καὶ αἱ ἐξωβιβλικαὶ θρησκείαι.

Προβάλλει ἐξ ἑαυτοῦ νῦν τὸ ἐρώτημα, ποία ἡ στάσις τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας καθόλου καὶ εἰδικώτερον τοῦ ὀρθοδόξου ἐρμηνευτοῦ τῆς Κ.Δ. ἀπέναντι τῆς κατευθύνσεως ταύτης;

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ ἐξαρθῇ, ὅτι ἡ κίνησις αὕτη ἦδη ἀκόμη, ὅτε διατελεῖ εἰσέτι ἐν ταῖς ἀρχαῖς αὐτῆς, κατώρθωσε, παρά τὰς ἐπιβαρυνούσας αὐτὴν ἐλλείψεις καὶ προκαταλήψεις εἶτι, νὰ προσφέρῃ πολυτιμώτατα καὶ ἀξιάγαστα ἀποτελέσματα. Εἰς ταύτην ἐν πολλοῖς ὀφείλομεν τὴν θαυμαστὴν εὐρυνοιαν τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν ὀρίζοντος ἀναφορικῶς πρὸς τὸν βίον καθόλου τῶν συγχρόνων τῆς Κ.Δ. ἀνθρώπων καί, εἰδικώτερον, πρὸς τὸν θρησκευτικὸν βίον αὐτῶν, τοὺς θρησκευτικοὺς πόθους, τοὺς θρησκευτικοὺς θεσμούς καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἀντιλήψεις. Ἐκ τῆς παρ' αὐτῆς δοθείσης προωθήσεως προήλθε περαιτέρω ἡ περὶ τῆς ψύσεως τοῦ φαινομένου τῆς θρησκείας σαφεστέρα ἡμῶν σήμερον γνῶσις. Ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκ τῆς ἄχρι τοῦδε ἱεράς αὐτοῦ ἀπομονώσεως καὶ ἡ εἰσαγωγὴ αὐτοῦ ἐν τῷ μεγάλῳ καὶ εὐρεῖ ρεύματι τοῦ θρησκευτικοῦ βίου παρέσχεν ἡμῖν τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσωμεν τὸν ἀρχαιοχριστιανισμόν τῆς Κ.Δ. ζωντανώτερον, μᾶλλον συγκεκριμένον καὶ ἀνθρωπίνως ἐγγύτερον. Ἐδιδάχθημεν δηλαδὴ νὰ διακινώσκωμεν κοινὰ ρεύματα, κοινὰς ἐννοίας καὶ παραστάσεις, συνδέσεις καὶ ἀναλογίας καὶ ἱστορικὰς συναφείας ἐκεί, ὅπου πρότερον ἐφηρμόζετο μόνον μονομερῆς τις ἐπισκόπησις. Γνωρίζομεν σήμερον, ὅτι ὁ νεαρὸς Χριστιανισμὸς ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν κόσμον τῶν παραστάσεων καὶ τῆς ἐκθέσεως συνδέεται διὰ μυρίων νημάτων πρὸς τὸν τότε σύγχρονον ἑλληνορωμαϊκόν

πολιτισμόν. Δὲν ἐπισκοποῦμεν πλέον τὰ πρόσωπα τῆς Κ.Δ. καὶ τὰς ἐνεργείας των ἐν ἀφηρημένῃ τινὶ δογματικῇ ὠχρότητι, ἀλλὰ ἀποπειρώμεθα νὰ κατανοήσωμεν αὐτὰ ἐκ τῶν χρόνων των καὶ ἐκ τῆς ἱστορικῆς των ἰδιορρυθμίας. Ὁ κόσμος τῆς Κ.Δ. γίνεται ἡμῖν οὕτω παραστατικώτερος, ζωντανώτερος. Ἐκ τῆς τῆς αὐτῆς δὲ ἐπισκοπήσεως οὐδένα φόβον ἔχομεν περὶ ζημιώσεως τυχόν τοῦ ἡμετέρου θρησκευτικοῦ θησαυροῦ. Διότι γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐν Χριστῷ τελειωθεῖσα, ἔχει ἐναποτεθῆ ἐν γῆϊνοις σκεύεσιν. Αὕτη συνδέεται πρὸς ἱστορικὰ δεδόμενα, ἐξαγγέλλει δὲ τὰς οὐρανίας ἀληθείας τῆς διὰ τῶν μέσων τῶν παραστάσεων τοῦ τότε κόσμου ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἦλθεν εἰς ἐμφάνισιν. Τὰ ὀστέρινα σκεύη, ἐν οἷς ἔχει ἐναποτεθῆ ὁ θεὸς θησαυρός, ὡς ἀνθρώπινα δημιουργήματα, δὲν εἶναι αἰώνια, ὑπόκεινται εἰς τὸν νόμον τῆς ἐξελίξεως, τῆς ἀλλοιώσεως, τῆς φθορᾶς. Ἐνδιαφέρει λοιπὸν ἡμᾶς μεγάλως νὰ γνωρίζωμεν τίνα μορφήν εἶχον ταῦτα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀποστόλων, τίνα ἐννοίαν συνδέει τις τότε μετ' αὐτῶν καὶ ὁποῖαν οἱ Ἀπόστολοι. Γνωρίζομεν ὡσαύτως, ὅτι ὁ κόσμος ἐκεῖνος, εἰς ὃν ἡ ἐν Χριστῷ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθε, δὲν ἦτο κόσμος τις τελειῶς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐγκαταλειμμένος. Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Σωτῆρος προπαρασκευῆ τῆς ἀνθρωπότητος δὲν περιωρίζετο μόνον ἐν τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ. Παράλληλως πρὸς τοῦτον προπαρασκευάζετο, εἰ καὶ ἐμμέσως, καὶ ὁ λοιπὸς εἰδωλολατρικὸς κόσμος. «Ἡ Ἰουδαίων μόνον ὁ Θεός!»—ἐρωτᾷ ὁ θεὸς Παῦλος—οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; Ναι καὶ ἐθνῶν—ἀπαντᾷ ὁ Ἰδὸς—ἐμεῖς περ εἰς ὁ Θεός, ὃς δικαιοῦσαι περιτομῆν τῆς πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν ἐκ πίστεως». «Ὅτι δὲ ὄντως ὁ ἐθνικὸς κόσμος ἔφερον ἐν ἑαυτῷ σπέρμα τι θεῖον, μαρτυρεῖται ἐξ ὅσων λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περὶ γραπτοῦ νόμου ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ἦτοι περὶ τοῦ νόμου τῆς συνειδήσεως». Ἐνήργει λοιπὸν παρ' αὐτοῦ ὁ σπερματικὸς λόγος, ὡς ἐθεολόγησαν ἐκκλησιαστικοὶ τινες συγγραφεῖς». Οὐδὲν λοιπὸν θαυμαστὸν ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν θεολόγων τοῦ Ἐθνικοῦ κόσμου ἐξεφράσθησαν ὑψηλότεραί τινες θρησκευτικαὶ ἐννοίαι, προσεγγίζουσαι πρὸς τὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ διετυπώθησαν καὶ παραστάσεις τινες παράλληλοι ἢ ἀνάλογοι πρὸς τὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐρχόμενος νῦν εἰς τὸ ζήτημα τῶν μεταξὺ τοῦ ἀρχαιοχριστιανισμοῦ καὶ τῶν ἐξωχριστιανικῶν θρη-

σκευῶν παρατηρούμενων συμφωνιῶν, παρατηρούμεν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ὅτι, ὅπως εἶναι ἔλωσ ἀυτονόητον ὅτι οἱ χριστιανοὶ ὠμίλησαν καὶ ἐχρησιμοποίησαν τὴν γλῶσσαν τῶν συγχρόνων καὶ τοῦ περιβάλλοντός των, οὕτως εἶναι ὡσαύτως ὅπως ἀυτονόητον ὅτι οὗτοι καὶ ἐν τῇ θρησκευτικῇ των διανοήσει καὶ πράξει ἐχρησιμοποίησαν τοὺς αὐτοὺς τύπους τῆς ἐκφράσεως καὶ τὸν αὐτὸν κόσμον τῶν παραστάσεων, ὡς ἐχρησιμοποίησε ἡ τότε θρησκευτικὴ γλῶσσα. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔφερε νέας λέξεις, νέους γλωσσικοὺς τύπους καὶ νέα μέσα παραστάσεως τῶν ἰδεῶν, ἀλλὰ νέας ἐννοίας, νέον περιεχόμενον, ἕπερ ἐναπέθηκεν εἰς τοὺς παλαιούς προϋπάρχοντας τύπους. Τὸ νέον λοιπὸν τοῦτο περιεχόμενον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς, οὐχὶ δὲ εἰ ἐξωτερικοὶ τύποι, εἴτινες, ὡς κοινὸν τῆς γλώσσης κτήμα, εἶναι κοινοὶ καὶ ὅμοιοι εἰς πᾶσαν θρησκείαν ἐκφραζομένην ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ νέου τούτου περιεχομένου τῆς Κ.Δ. οὐδεὶς σοβαρὸς ἐρευνητὴς δύναται νὰ διασχυρισθῇ, ὅτι εἶναι δάνειον ἐκ τῶν ἐξωχριστιανικῶν θρησκείων. Ὁμολογοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν περὶ τὰ προβλήματα ταῦτα ἀσχοληθέντων, ὅτι αἱ τῆς Κ.Δ. ὁμοιότητες ἢ ἡ συγγένεια πρὸς τὰς ἐξωχριστιανικὰς θρησκείας ἢ εἶναι ἐξωτερικαί. ἀναφερόμεναι μόνον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν, οὐχὶ δὲ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν περιεχόμενον τῶν λέξεων καὶ παραστάσεων, ἢ ἀφορῶσι μόνον τὸ περιφερειακὸν καὶ διακοσμητικὸν περιεχόμενον τῶν διδασκαλιῶν τῆς Κ.Δ., οὐχὶ δὲ εἰς τὸ κεντρικὸν θεμελιώδες καὶ ὑπέροχρον. Καὶ ἐπὶ τῇ ἀπιθάνῳ εἶτι ὑποθέσει, καθ' ἣν θὰ προσήγετο ἡ ἀντιμεθετήτης ἀπόδειξις, ὅτι στοιχεῖα ἐπὶ π.δ. τῆς χριστολογίας καὶ τῆς περὶ ἀπολύτρωσεως διδασκαλίας τῶν ἀποστόλων Παύλου καὶ Ἰωάννου ἀπαντῶσιν ἐν ταῖς προχριστιανικαῖς θρησκείαις, πάλιν οὐδὲν τὸ θαυμαστὸν θὰ ἐνείχεν ἢ ἀπόδειξις αὕτη, ἀπὸ διὰ τοῦ σπερματικοῦ λόγου προπαρασκευάζετο πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ μέλλοντος Σωτῆρος σύμπας ὁ ἐθνικὸς κόσμος, καὶ ἀπὸ ὁ πόθος πρὸς ἀπολύτρωσιν ἦτο κοινὸς δι' ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα, ἢ δὲ προσδοκία τοῦ Αὐτοῦ καθολικὸν ψαινόμενον. Τὸ πρόβλημα λοιπὸν δὲν κείται τόσον ἐν τούτῳ, ἀλλὰ ἐν τῷ ἔξῃ. «Ὅπως δηλαδὴ ἐκ τῶν προχριστιανικῶν τούτων στοιχείων γεννηθῆ μία τις περὶ Χριστοῦ διδασκαλία, ὅπως ὁ παρὰ τῶν θρησκείων τούτων ὑφανθεὶς μεγαλοπρεπὴς μανδύας τεθῆ ἐπὶ τῶν ὤμων Ἰησοῦ τοῦ ἐκ Ναζαρέτ, εἶε ἢ φύσις, ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ νὰ ἔχωσι πρὸ ἐνήθη τῆς αὐτῆς τινὰ κολλοσιαίαν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, ὥστε νὰ πιστευθῇ οὗτος ὡς μοναδικόν, ὑπερφυσικόν καὶ θεῖον ὄν, ὡς ἡ ἐνσάρκωσις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς Θεὸς ἀληθής».

Τοιούτων ὄντως ὑπῆρξε τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ. Διότι δὲν εἶναι τυχαῖον ὅπως γεγονὸς ὅτι αἱ θρησκείαι ἐκεῖναι, αἵτινες ἐξέφυαν τὸν μανδύαν αὐτοῦ καὶ αἵτινες συνημιλλῶντι μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ ἐπικρατήσει, ὑπισχνόμεναι καὶ αὐταί, παρομοίως πρὸς τοῦτον, τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἔνωσιν—δὲν εἶναι, λέγω, τυχαῖον γεγονός ὅτι αὐταί μὲν ἐξηφανίσθησαν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς παρέμεινε θριαμβευτής, καὶ αὐξάν-

1. Ἐπιστολὴ πρὸς Ρωμ. 3, 29. —Πρόβλ. καὶ Πράξ. 14, 16 ὅτι ἐν ταῖς παρωχημέναις γενεαῖς εἶχε πάντα τὰ ἔθνη προσέσθαι ταῖς ἑθνοῖς αὐτῶν· καίτοι γε οὐκ ἀμάργυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν. Αὐτ. 17, 26 ἐπισημαίνεται τὸ ζήτημα ἐπὶ τὸν Κόρινθον εἰ ἄρα γε φηλαρήσειαν αὐτὸν καὶ εὐροῖεν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκείνου ἡμῶν ὑπάρχοντα. —Ρωμ. 1, 19 εἶ. —τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς ἐφανερώσε. Τὰ γὰρ ἄρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήματι νοούμενα καθαροῦται... εἰς τὸ εἶναι αὐτοῖς ἀνοπολογήτους».

2. Ἐπιστ. πρὸς Κορ. 2, 14. Πρόβλ. αὐτόθι 2, 13. Πράξ. 10, 34.

3. Ἰουστίνος, Κλήμης Ἀλεξανδρεῦς, Διγούστίνος.

νόμενος καὶ διαδιδόμενος. Ἐξηφανίσθησαν, διότι, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ ἱερός Ἀδγουστίνος, ἔλειπεν ἀπ' αὐτῶν ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἣτις ὑπάρχει μόνον ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ὅπου ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Ὅ,τι λοιπὸν αἱ θρησκείαι ἐκείναι προσέφερον ἐν συμβόλοις καὶ μυθικῇ περιβολῇ, τοῦτο προσφέρει ὁ Χριστιανισμὸς ὡς ἀλήθειαν καὶ πραγματικότητα ἐν τῷ ἐνανθρωπήσαντι υἱῷ τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα θρησκεία λαμβάνει τὰ ὄρια τῆς ἐν τῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνία, ἣν ὁ μὲν ἔθνομός ἐπιζητεῖ ἐν τῇ φύσει καὶ διὰ τῆς φύσεως, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς εὐρίσκει ἐν τῷ ἐνανθρωπήσαντι υἱῷ τοῦ Θεοῦ, ἔπεται ἀναγκαιῶς ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τὴν πλήρη καὶ τελείαν ἀποκάλυψιν, τὴν ἀπόλυτον θρησκείαν, πέραν τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἕτέρα. Τὴν ἰδιάζουσαν δὲ ταύτην θέσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξὺ τῶν ἄλλων θρησκειῶν πρέπει νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμοῦ ὁ ὀρθόθεος θεολόγος, ὅστις οὐδέποτε θὰ εἶναι διετεθειμένος νὰ ἄρῃ τὰ ὄρια μεταξὺ φυσικῆς καὶ ὑπερφυσικῆς, ἀμέσου καὶ ἐμμέσου, ἀποκαλύψεως, οὐδὲ νὰ θεωρήσῃ τὸν Χριστιανισμὸν ὡς φυσικὸν προϊόν τῆς φυσικῆς ἐσωτερικῆς ἐξελιξέως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἰστάμενος σταθερῶς ἐπὶ τῆς θάσεως ταύτης ὁ ἐρευνητῆς τῆς Κ.Δ. δύναται νὰ περισκοπῇ καὶ τὰ περίξιν ἐδάφη καὶ νὰ χρησιμοποιεῖ ἐξ αὐτῶν παράλληλα πρὸς μεγαλύτεραν διασαφήσιν τῆς ὑπὸ διαπραγματέουσιν ὕλης του. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν διδασκαλιῶν τῆς Κ.Δ. πρὸς τὰς ἐξωβιβλικὰς θρησκείας θέλει καταδειχθῇ καὶ κατανοηθῇ ζωντανότερον τὸ ἀφθαστον κάλλος καὶ ἡ ἀσύγκριτος ὑπεροχὴ τῶν πρώτων ἀπέναντι τῶν δευτέρων. Δὲν ἔχει δὲ ἀνάγκην ν' ἀρνήται πανταχοῦ καὶ πάντοτε πᾶσαν συγγένειαν καὶ ὁμοιότητα τῶν τῆς Κ.Δ. διδασκαλιῶν πρὸς τὰς ἐξωχριστιανικὰς, ἀφοῦ ἡ θρησκεία εἶναι ἐμφυτον καὶ κοινόν τι κτῆμα τῆς ἀνθρωπότητος, περιφερειακαὶ δὲ τινες ἔννοια καὶ παραστάσεις ταύτης, ὅπως καὶ ἦθη τινὰ καὶ ἔθιμα, ἀπαντῶσιν εἰς πᾶσαν θρησκείαν καὶ εἶναι κοινὸν κτῆμα τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου, καὶ ἀφοῦ καὶ παρὰ τῷ εἰδωλολατρικῷ ἤδη κόσμῳ ἐνήργει ὁ σπερματικὸς λόγος, ὡς προείπομεν. Μόνον δὲν πρέπει νὰ εἶναι διατεθειμένος ὁ,τι ὀργανικῶς ἐκ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ παράγεται νὰ ἀποδίδῃ ἐλαφρᾶ τῇ πίστει καὶ ἐν σπουδῇ εἰς δάνεια ἐξ ἑτέρων θρησκειῶν. Δὲν πρέπει ὡσαύτως ὁ ἐρευνητῆς τῆς Κ.Δ. ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς προϊστορίας τῆς ὑπὸ διαπραγματέουσιν ὕλης ν' ἀπομακρύνῃται τόσο πολύ, ὥστε νὰ λησμονῇ τὸ κύριον θέμα του. Ἰφίσταται δὲ ὁ φόβος οὗτος, ὅταν οὗτος εἰσέρχεται εἰς προερέυνας πραγμάτων χρονικῶς καὶ τοπικῶς ἢ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου πολὺ ἀπορροακτικῶν ἐκ τοῦ κυρίου του θέματος, τοῦ μεγίστου ἱστορικοῦ φαινομένου τῆς θρησκείας τῆς Κ.Δ. Τὸ κύριον θέμα του εἶναι καὶ πρέπει νὰ μένῃ πάντοτε ἡ Κ.Δ. καὶ ἡ εαυτῆρα κατανόησις τῆς ἰδιορρυθμίας τῶν διδασκαλιῶν καὶ τῶν προσωπικοτήτων αὐτῆς.

ΑΡΧΙΜ. ΕΥΑΓΓ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

«ΑΝΑΚΛΗΣΙΣ» ΟΧΙ «ΑΝΑΚΛΙΣΙΣ»

Ἡ διόρθωσις τοῦ στίχου τοῦ Ἀκαθίστου :

τοῦ πεσόντος Ἀδάμ ἢ ἀνάκλησις

τὴν ὁποίαν προτείνει ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» (ἀριθ. 8 σελ. 60) εἰς τῶν αἰδεσιμωτάτων ἐφημερίων (ἀνάκλισις ἀντὶ ἀνάκλησις) δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ εὐσταθούσα. Ὁ στίχος θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν ἔγερσιν τοῦ Ἀδάμ ἀπὸ τῆς πτώσεώς του, τῆς ἐπελθούσης συνεπειᾶ τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλ' ἡ λέξις «ἀνάκλισις» οὐδέποτε σημαίνει ἔγερσιν, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸναντίον, ἦτοι τὴν πρᾶξιν τῆς κατακλίσεως, τῆς κλίσεως πρὸς τὸ καθῆσθαι, πρὸς ἀνάπausιν ἐν κεκλιμένῃ στάσει, κακὸς δὲ ὁδηγὸς ἀποδεικνύεται τὸ τοῦ Γιάνναρη Λεξικόν, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ σ εὐρίσκει ὑποστήριξιν τῆς ἐσφαλμένης διορθώσεως, διότι τὸ βοήθημα στερεῖται ἐπιστημονικῆς σοβαρότητος.

Ἐὰν ὁ σ. προσέτιθεεν εἰς τὰ φέροντα ἀναντίρροτον ἐπιστημονικὸν κῦρος φιλολογικὰ λεξικά, θὰ εὔρισκεν ὅτι «ἀνακλίνειν» σημαίνει «καταθεῖναι» (Ἑρρ. Στεφ.), στηρίζειν ἐπὶ τινος (Lidd.-Scott) καὶ «ἀνακλίνεσθαι» σημαίνει οὐχὶ «ἐγείρεσθαι», ἀλλὰ «κεῖσθαι, ἀνακεῖσθαι, ἀκουμβᾶν», ἐκ τούτου δὲ καὶ «ἀνάκλισις» δηλοῖ οὐχὶ ἀνέγερσιν, ἐξέγερσιν, ἀνόρθωσιν, ἀνάστασιν, ἀλλὰ πᾶν τὸναντίον: ἀνάπausιν, ξάπλωμα, πλάγιασμα, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ «ἀνάκλιτρον» ἢ «ἀνακλιντήριον» ἢ (παρ' Ἀριστοφάνει) «ἐπικλιντήριον» = ἔδρα ἐφ' ἧς ἀνακλινόμεθα, καθήμεθα ἢ «ἐξαπλωνάμεθα» πρὸς ἀνάπausιν. Ὁ «ἀνακεκλιμένος» εἶνε ὅ,τι καὶ τὰ λατινικὰ rescumbitus, accumbitus ἢ discumbitus, ὁρθῶς δὲ οἱ Lidd.-Scott μεταφράζουσι τὴν «ἀνάκλισιν»: bying back, position in bed. Πρὸβλ. Ὁμ. Ἰ, 371 «ἀνακλινθεὶς πέσειεν ὑπὲρ σέθεν» = πλαγιάσας ἔπεσεν ἀνάσκελα· δ, 794 «εὐδεν ἀνακλινθεῖσα», καὶ «ἀνακεκλιμένον τόποι». Ὅρα καὶ «ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ» (Μθ. ἡ', 11) = θὰ ἀνατίσουν πρὸς ἀνάπausιν «κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι» (ιδ', 19) = νὰ καθῆσονται ἀναπαυτικὰ (ὄχι: νὰ σηκωθοῦν!) «ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ» (Λκ. β', 17), «εἰσελθὼν (ὁ Ἰησοῦς) εἰς τὸν οἶκον τοῦ φαρισαίου ἀνεκλίθη» (ζ', 36), «περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς» (ιβ' 37) κτλ.

«Ἀνάκλισις» λοιπὸν σημαίνει τὸ ἀντίθετον τῆς ἐγέρσεως, ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος δὲ στίχῳ πρόκειται ἢ ἔννοια τῆς ἐγέρσεως, τῆς ἀναστάσεως ἐκ τῆς ἡθικῆς πτώσεως, τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ πεσόντος Ἀδάμ εἰς τὴν προτέραν, τὴν προπρωτικὴν θέσιν, τῆς ἡθικῶς ὀρθῆς, τὴν ἀναμάρτητον, τοῦτο δ' ἀκριβῶς δηλοῦται ὡς ἄριστα διὰ τῆς λέξεως «ἀνάκλησις», ἣτις σημαίνει: ἐπανάκαμψιν, ὀπισθοχώρησιν (πρὸβλ. «τὸ ἀνακλητικόν» [σημεῖον], «ἀνακλητικὸν σημαίνειν», ἐντεῦθεν καὶ τὰ «ἀνακλητήρια γράμματα»), διότι τὸ «ἀνακαλεῖν» = καλεῖν ὀπίσω («τῆ σάλπιγγι ἀνακαλεῖν» Ξενοφ. Ἄν. 4, 4, 22, «ἀνακληθεὶς εἰς Ρώμην» = διαταχθεὶς νὰ ἐπανέλθῃ., Πολυβ. 20, 11, 20). ἐπανορθοῦν, παρὰ Λυσία δ' ἔχομεν καὶ τι ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐν τῷ ἡμετέρῳ στίχῳ ἡθικὴν ἔννοιαν:

«ἀνακαλεῖν τὰ ἁμαρτήματα» (6,49).

Κατὰ ταῦτα, ἡ Θεοτόκος, γεννήσασα τὸν «δεύτερον ἄνθρωπον» καὶ γενομένη ὄργανον τῆς σωτηρίας καὶ δικαιοσύνης τοῦ «πρώτου ἀνθρώπου», κατέστη «τοῦ πεσόντος Ἀδάμ ἡ ἀνάκλησις», ἡ εἰς τὴν προτέραν, τὴν προπρωτοκίνη του κατὰστασιν ἀποκατάστασις. «Ἀνάκλησις» λοιπὸν καὶ ὄχι «ἀνάκλισις».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΠΕΡΙ ΕΝ ΠΟΛΥΧΡΗΣΤΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΤΑΤΟΝ ΡΗΤΟΝ

Διεξερχόμενος τις βιβλιογραφίαν εἴτε μικρὸν τι παλαιότερας ἐποχῆς, πρὸ παντὸς ὅμως τῆς κατὰ νεωτέρους χρόνους, σχετικῆν πρὸς προσπάθειάς εἴτε ἐσωτικῆς, εἴτε τὴν συνεργασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς προεργασίας αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας ἀφωρῶσας, ἀπαντᾷ οὐχὶ σπανίως, καὶ δὴ ὡς τὴν κατακλειδα, εὖτως εἰπεῖν, εἴτε ὑπομνημάτων εἴτε ἑμιλιῶν τὸ χρυσοῦν τῆ ἀληθείας λόγιον: «Ἐν τοῖς ἀναγκαῖαις ἐνόησι, ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις ἐλευθερίαι, ἐν πᾶσιν ὅμως ἀγάπη.» Πλὴν ὅμως οὐχὶ παραδέξω; ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπὸ συνθήματος, παρ' οὐδενὸς τῶν χρησῶν τούτου ποιουμένων μνημονεύεται εὖτε πόθεν ἀκριβῶς προέρχεται τὸ ρητόν, εὖτε δὲ καθορίζεται ἀκριβῶς τὸ πρόσωπον τοῦ ἁγίου πατρὸς εἴτε ἄλλου ἀνδρός, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἐλέχθη τοῦτο. Συνήθως παρακολουθεῖται ὑπὸ τῶν λέξεων: «τοῦ ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ πατρὸς.»

Τοῦτο παρατηρεῖται καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις. Πρὸ τίνος ἀναγνώσαντες ἐπ' εὐκαιρίᾳ βιβλίον τοῦ ἐν τῇ βουλγαρικῇ πρωτεύουσῃ ἐγκρίτου πανεπιστημιακοῦ Καθηγητοῦ κ. Στεφ. Τσαγκῶφ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὸς Χριστιανισμὸς», καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ (142) τούτου σελίδι παρετηρήσαμεν, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ ρητοῦ γίνεται κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον. Ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν παρακολουθούμενον συνητήσαμεν τὸ σοφὸν λόγιον, ἐὰν καλῶς ἐνθυμούμεθα, ὅτε ποτὲ διεφυλλίζαμεν παλαιὸν τόμον τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν ὑπομνήματι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἐγγράφῳ σχετικῇ πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἐνώσεως μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν κίνησιν.

Ἐκ παραδόσεως καὶ ἀσυνειδήτως πως ἐπεκράτησεν ὥστε τὸ διδασκτικώτατον λόγιον νὰ γίνηται δεκτὸν ὡς προερχόμενον παρὰ τοῦ Ἱεροῦ Ἀγιοστίνου. Καὶ ἐὰν μὲν ἐθεωρεῖτο ὡς διὰ μέσου τῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀνδρῶν παρελθουσῶν γενεῶν προφορικῶς ὡς «πτερόεν», εὖτως εἰπεῖν, «ἔπος» μεταδιδόμενον, τὸ πρᾶγμα θὰ ἐδικαιολογεῖτο. Παρόμοιόν τι, ἄλλως τε, συμβαίνει, ἵνα παρασωπῆσθωμεν ἄλλας περιπτώσεις, μετὰ τὴν περιφημον ἔκφρασιν «Credo, quia absurdum est», ἣτις, μὴ ἀπαντῶσα εἰς οὐδὲν τῶν ἔργων τοῦ Ἀποστολοῦ Τερ-

τυλλιανῶ, ἀποδίδεται ἐν τούτοις μετὰ βασιμότητος εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ, ἄλλως τε, ἐκφράζει χαρακτηριστικώτατα τὴν ὄλην θεωριολογίαν του ἐπὶ τοῦ φλέγοντος τότε ζητήματος πίστεως καὶ γνώσεως¹. Γνωρίζομεν δὲ πῶς ἡ ἄγραφος παράδοσις ἐν τῇ ἰδιοσυστατικῇ χαρακτηριστῆρι τῆς ὡς τυφλῶς πιστευτέα μεταφέρει ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὰ φθέγματά της.

Εἶναι ἀτυχῆς σύμπτωσις, ὅτι διὰ τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀγιοστίνου, ὅστις ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ συνεχῶς τὸ ἀντικείμενον πολυτρόπου καὶ πολυπλεύρου ἐρεῖνης, δὲν ὑπάρχει, παρὰ τὸ λίαν ἐλλιπὲς ἐν J. P. Migne, P, I, t. 46 λεξιλόγιον, τὸ πλῆρες τοιοῦτον. Θὰ ἔπρεπε δέ, ἐὰν ὄντως εἶναι ἀκριβῆς ἡ πληροφορία, τὴν ὁποῖαν ἔχομεν, νὰ θιωρηθῆ ὡς οὐσώδης παράλειψις ὃ μὴ ἐφοδασμὸς ὑπὸ τοιοῦτου λεξιλογίου τῆς ἐπιμελείᾳ τῆς Βιενναίας Ἀκαδημίας συνεχιζομένης καὶ ἄχρι τοῦδε 18 τόμους περιλαμβανούσης ἐκδόσεως τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ἐν τῇ γνωστῇ συλλογῇ (Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum) Ἀναμφόβως καὶ ἡ ἔλλειψις αὕτη συντελεῖ, ὥστε νὰ θεωρητῆ ὡς εἰς αὐτὰ τὰ μέγιστα ἡμῶν διασωθέντα ἔργα του περιεχόμενον, διότι ἄλλως θὰ ἐφάνετο πλέον ὡς ἀπαραίτητον νὰ ἀναφέρηται κατὰ τὴν παράθεσίν του ὡς ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Ἱερὸν Ἀγιοστίνον.

Περιεργὸν εἶναι ὅτι ἀγνωστος παραμένει ὁλόκληρος πραγματεία γραφείσα πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ συγγραφέως τοῦ λογιῶ², λησμονεῖται δὲ ἐπίσης, ὅτι καὶ παρὰ τοῦ συλλογῆως καὶ ἐξηγητοῦ τῶν «Πτερόεντων ἐπῶν» παρατίθεται σύντομος, ἐπὶ τῇ βάσει ὅμως τῆς ἀνωτέρω μελέτης, διεξήγησις³. Ὁ συγγραφεὺς διαπιστοῖ, ὅτι ἂν καὶ ἡ ἰδέα καὶ τὸ ἐσωτερικώτερον περιεχόμενον τοῦ διδασκτικῶ λογιῶ εἶναι ἀρχαιοτάτη, ἐν τούτοις τοῦτο δὲν ἀπαντᾷ παρ' οὐδενὶ Ἑλληνι: εὖτε Λατίνῳ Πατρὶ, συμπεραίνει δὲ συγχρόνως, ὅτι τοῦτο δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποδιδῶμεν εἰς τὸν Ἱερὸν Ἀγιοστίνον, πολλῶ μᾶλλον δὲν θὰ ἦτο παρακεκινδυνευμένον νὰ θεωρῶμεν ὡς συγγραφεὰ τὸν πρῶτον, ὅστις κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα μνημονεύει τοῦ ρητοῦ⁴.

Χωρὶς νὰ ὑποχρεούμεθα, ὅπως παραδεχθῶμεν ὡς

1. Ἰδιαιτέρως συνετέλεσεν ὅπως ἀποδοθῆ ἡ φράσις εἰς τὸν Τερτυλλιανὸν παρομοία ἔκφρασις του ἐν τῷ ἔργῳ του De carne Christi, c, 5 «Crucifixus (Migne: natus) est dei filius; non pudet, quia pudendum est. Et mortuus est Dei filius; prorsus credibile est, quia ineptum est. Et sepultus resurrexit; certum est, quia impossibile est». J. P. Migne P. L. 2, 761.

2. Fr. Lucke: Über das Alter, den Verfasser, die ursprüngliche Form und den wahren Sinn des kirchlichen Friedensspruches: «in necessariis unitas, in non necessariis libertas, in utrisque caritas». Göttingen. 1850. Vgl. Theologische Studien und Kritiken, 24 (1851) σ. 905 ἔξ.

3. G. Büchmann: Geflügelte Worte. Berlin. 1903, σ. 487. Ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ 1907 ἐκτενέστερον σελ. 447 καὶ 448.

4. Paracnesis votiva pro pace ecclesiae... auctore Reperito Meldenio, theologo. Lipsiae 1622.

1. «In necessariis unitas, in dubiis libertas in omnibus utem caritas».

δρθήν τὴν γνώμην, ὅτι οὐδαμῶς δεόν νά θεωρήσωμεν τὸν ἱερὸν Αἰγυπτίνον ὡς πρῶτον εἰπόντα τὸ λόγιον, δὲν θά ἠδυνάμεθα εἰμὴ νά συμφωνήσωμεν, ὅτι δὲν δύναται μετὰ βεβαιότητος—προσθέτομεν εὔτε μετὰ πιθανότητος—νά ὑπιστηριχθῆ, ὅτι εὐρίσκομεν τὸν πυρῆνα ἐν τῇ πρὸς Ἰανουάριον ἐπιστολῇ τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός. Πλὴν ὅμως καὶ ματαίαν δεόν νά θεωρήσωμεν τὴν προσπάθειαν, ὅπως ἀναζητήσωμεν τὴν δικαιολογίαν ἀποδόσεως τοῦ ῥητοῦ εἰς τὸν θεῖον Αἰγυπτίνον ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι παρ' αὐτῆ ἀπαντῶμεν ἐπανειλημμένως διαπτυσσομένης ἰδέας περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας εἴτε περὶ τῆς ἀναγκαιότητος διατηρήσεως ἐλευθερίας ἐν ταῖς καθ' ἕκαστα ἐκκλησιαστικαῖς ἐν μὴ οὐσιώδεσι ζητήμασι καὶ μάλιστα προκειμένου περὶ ἐθίμων καὶ διατάξεων, αἰτινες δὲν θίγουσιν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὰς τῆς πίστεως ἀρχάς. Σύνθηες εἶναι τὸ φαινόμενον ἱερῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, εἰτινες, ἀπὸ χαρακτήρος εἰρηνοποιοὶ καὶ συνδιαλλακτικοὶ ἐν τετραγαμέναις ἡμέραις τῆς Ἐκκλησίας, διατηροῦσιν ἐπιφυλακτικὴν πρὸς διαμαχομένης μερίδας καὶ φθέγγονται χρυσᾶ λόγια πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πάντοτε ἐπικινδύνων ἀκροτήτων, διότι καὶ δὲν ἐλησμόνου τὴν χαριτωμένην νοθεσίαν «τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνώσθητε πᾶσιν ἀνθρώποις» (Φιλ. 4, 9), ἀλλὰ καὶ ὡς θαθεῖ; ψυχολόγοι καὶ ἐν τῇ συνεχεῖ τῆς ψυχῆς των ὀρθοστασίᾳ διέδλεπον τὴν ἀμβλυνσιν τῶν οἰωνόηποτε ἐξυτήτων ἀμεσωτέραν διὰ τῆς θωπευτικῆς ἰλαρότητος ἢ διὰ τοῦ συγκεντρωτικοῦ αὐταρχισμοῦ. Καὶ ἵνα πλέον συγκεκριμένως ὁμιλήσωμεν ἐν προκειμένῳ, παρὰ τὸν ἱερὸν Αἰγυπτίνον καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς ἐν μέρει, ἀλλὰ κυρίως καὶ μάλιστα ὁ ἅγιος Κυπριανός, οὐχὶ μόνον ἀμ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπεβάλλουσι, καὶ δὴ ὁ δεῦτερος, ἐν τῇ διατυπώσει ἀναλέγουσιν ἰδεῶν. Θὰ ἤρκει ἀπλοῦς διαφυλλισμὸς τοῦ ἀριστοῦ τῶν ἔργων τοῦ ἱεροῦ Κυπριανοῦ «De catholicae Ecclesiae unitate» (Περὶ τῆς ἐνότητος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας), ἵνα συναντήσῃ τις σωρείαν παρομοίων ἐκφράσεων.

Εὐρίσκομεν συγχρόνως, ὅτι θὰ ἦτο πολὺ τολμηρὸς ὁ ἰσχυρισμὸς ἀποδόσεως τοῦ ῥητοῦ εἰς τὸν ἱ. Αἰγυπτίνον ἐκ λόγων ῥητορικῶν, διότι, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι δὲν δυνάμεθα νά ἔχωμεν θαυτέραν ἀντιλήψιν ἢ μᾶλλον διαίσθησιν ἐπὶ τῶν καλλιλογικῶν στοιχείων γλώσσης μὴ ζωντανῆς δι' ἡμᾶς, δὲν δικαιούμεθα νά ἀρνηθῶμεν καὶ εἰς τὸν ἅγιον καλλιπῆ παρομοίαν τινὰς ἐκφράσεις. Τούναντιον μάλιστα—καὶ ἐὰν ἀπέμῃ παρατρέξωμεν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἅγιος Ἀμδρόσιος ἀναγνωρίζεται ὡς ὁ πάντων ῥητορικώτατος—καὶ ἡ λοιπὴ λατινικὴ πατερικὴ τριλογία μκρυρεῖ, ὅτι παρὰ τὸν θεῖον Αἰγυπτίνον περιλαμβάνει σημαντικώτατον ἀριθμὸν ἐκφραστικῶν παρὰ τοῖς ὀποίοις ῥητορικῶν μὴ κενὸν καὶ περιεχόμενον εἶναι τι τὸ ὅπως σύνθηες. Θὰ ἦτο τι τὸ παρόμοιον, ἐὰν ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἔχοντες πρὸ ἡμῶν ἐλληνιστὶ συντεταγμένον πατερικὸν ἀπόφθεγμα, ὑπὲρ

τοῦ αὐτοῦ; δὲ ὅρους, ἐτασσομεθα ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῆς Χρυσοστομείου καταγωγῆς του.

Τὸ λόγιον ἀναφέρει πρῶτος ὁ Rupertus Meldenus ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι ἔργῳ του καὶ δὴ ὑπὸ τὸν τύπον: «Verbo dicam: Si nos servemus in necessariis unitatem, in non necessariis libertatem, in utrisque caritatem, optimo certe loco essent res nostrae». Παρὰ τὰς παραλλαγὰς, αἰτινες παρατηροῦνται ἐν τῇ προκειμένῃ διατυπώσει, ἡ ἑλ. συμπαρασολογία δὲ παραλείπει μὲν νά μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ στενοῦ συνδίσμου ἐκ τοῦ λεξικολογικοῦ συνταυτισμοῦ, πλὴν ὅμως καὶ δὲν προδίδει σημεῖα καταδήλου καὶ ἀναντιρρήτου ἐξωτερικοῦ ἱερατισμοῦ. Τούναντιον μάλιστα, καὶ ἡ ἑλ. συγγραφή μετὰ τῆς πληθῆος τῶν εἰρηνολογικῶν τῆς ἐκφράσεων καταδηλοῖ τὸν εἰρηνευτικὸν καὶ συμφοροστικὸν χαρακτήρα τοῦ συγγραφέως τῆς «Πατριστεως» καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν θά εὐρίσκατο ἀπελύτως ἐν ἀδίκῳ ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς γοαφικῆς ταύτης ἐπρωτολόγησεν ἐν προκειμένῳ. Οὐκ ἄλλοι δὲ θά ἐνισχύετο ἡ γνώμη αὕτη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ παράδοσις ἢ ἀποδίδουσα τοῦτο εἰς τὸν ἱερὸν Αἰγυπτίνον δὲν εἶναι καὶ τόσῳ παλαιά. Οὐδέλω; δὲ δύναται νά θεωρηθῆ διαφωτιστικὴ ἢ ἐκφρασις τοῦ R. Baxter: «Σὰς ἐπαναλαβὰς ὡς ἐπὶ ἀπὸ τῶν παλαιῶν καὶ τόσῳ περὶ φρονουμένους λόγους τοῦ εἰρηνοποιοῦ: «Si in necessariis sit (esset) unitas, in non necessariis libertas, in utrisque caritas, optimo certe loco essent res nostrae»¹. Ἐπίδοσον ἀναμφιβόλως ἀναφέρεται εἰς τὸν R. Meldenus θεωροῦμεν δὲ πάντοτε ὡς μὴ ἀπελύτως βεβῆν τὴν γνώμην, καθ' ἣν δεόν ἀποσεγγιλίως νά ζητηθῆται ἀρχὴ τοῦ λόγου εἰς παλαιότεραν ἐπαχὴν, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τοιοῦτοι χρυσοὶ λόγοι μόνον ἐν τῇ ποχῇ ἐκείνῃ ἠδύνατο νά λεχθῶσι. Δυνατοῦς λόγου παλλομένους ἀπὸ βιβλίου χριστιανικῶν πνεύμα δύναται νά λαλήσῃ πᾶσα χριστιανικὴ ἐποχὴ ἔστω καὶ θεωριολογούσα, καὶ ἴσως ἐνταῦθα δεόν νά ἀναζητηθῆται πολλὰ καὶ ἡ διαφορὰ. Περιέργον εἶναι, ὅτι οὐδαμῶς γίνεται μνεῖα προελεύσεως τοῦ ῥητοῦ παρὰ τῷ ἔργῳ τοῦ J. Comenius², ὁπότεν καὶ χρονολογεῖται ἡ εὐρύτερα πως διέδοσις αὐτοῦ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Παρὰ πάντα ὅμως ταῦτα νομίζομεν, ὅτι, ἐφ' ἑσῶν αἱ ἡμέτεραι ματορῖαι ἀμφοτέρωθεν τὸσῳ ἀσθενῆ καὶ τόσῳ ὑπερμέτρως εἰκαστικαὶ εἶναι, ἵνα εἴμεθα ἀσφαλῶς, περισσότερον συνεπεῖς, ἐὰν σεβασθῶμεν τὴν ἔστω καὶ μὴ ἰσχυρῶς στηριζομένην παράδοσιν ἀποδίδοντες τοῦτο ὡς «πτερόν ἔπος» εἰς τὸν ἱερὸν Αἰγυπτίνον.

1. Ἐντὶ ἀν. σελ. 124. Ἡ παρομοία τοῦ R. Meldenus ἐπισημασθεῖται ὡς παράσημα καὶ ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ Fr. Lücke.

2. R. Baxter, Works vol. 4. 1670. σ. 626.

3. J. A. Comenius: Unum necessarium, Jenae, 1713 cap. 3,6: «Summa autem concordiae christianorum lex est trina: servare in omnibus necessariis unitatem, in minoribus necessariis (quae adhaerentia vocantur) libertatem, in omnibus erga omnes libertatem».

στίνον. Καλόν θά είναι, όπως εν τῇ χρησιμοποίησει του παρακολουθήται ὑπὸ τῆς φράσεως «τοῦ ἀποδιδόμενου ὑπὸ τῆς παραδόσεως εἰς τὸν ἱερὸν Ἀδγουστίνον», ἢ ἀναλόγως πως. Οὕτω δὲ προσκίτται καὶ ὑποβλητικώτερον κύρος καὶ θά ἦτο εὐχρῆ ἔργον, ὅπως καὶ ἐν τῇ σημερινῇ χριστιανοσύνῃ καὶ ὡς συνέλω καὶ ἐν τοῖς καὶ μέρους ἐδίδοτο σπουδαιότητα σημασία εἰς τὰ θαύματα ψυχολογικὰ ὑποθηκεύματά του.

Λησμονεῖται ἀτυχῶς οὐχὶ σπανίως ἢ ἀνάγκη τῆς ἐνότητος ἐν τοῖς ἀναγκαῖοις, ἧτις τόσῃ ἐπιβεβλημένη δέον νὰ θεωρηθῆται σήμερον, καὶ παρατηρεῖται ἀπασχόλησις ἴσως πέραν τοῦ δέοντος περὶ μὴ ἀναγκαῖα, ἵνα αὐτελεγχώμεθα ἐκ τῶν πραγμάτων, ὡς ὁ ἀρχαῖος Ἀλεξανδρεὺς ἐν τινι σελίδι τῶν Στρωματίων του λέγει, «τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ἡγούμενοι, τὸ δ' ἔργον ὡς κάρεργον καθοδηγούμενοι». Οἱ μὴ μενετοί πλέον καιροὶ ἀπειλοῦσι, καὶ εὐτυχῶς ἀκόμη παραινεινῶς, συνιστῶντες ζωηρῶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, ἀλλ' ἴσως οὐχὶ σπανίως ἀμιλλᾶται τις, ὅπως μὴ ὑπερῆ, εἰς ἐφαρμογὴν τῶν παρεξηγηθέντων λόγων ἀρχαίου Ἑλληνοῦ πατρὸς περὶ κατ' ἴδιον καὶ θεμσ' ἄς γλώμης. Ἐπὶ τῶν μὴ ἀναγκαῖων καὶ ἀμφιβόλων, ἐπὶ πᾶν ὁποῖον, ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χασακτῆρός των, δὲν δύναται παρ' εὐδενὸς νὰ λέγηται ἢ τελευταία λέξις, ἐκ-ὸς ἐὰν εἴνε τοιαῦτα, ὥστε ἢ ἀγία Ἐκκλησία ἐν τῇ ἀθηναικότητι τῆς νὰ ἐπιθέτη τὴν ἀθάνατον προαγίδα τῆς, ζητεῖ τὸ λόγιον ἐλευθερίαν σκίψως καὶ ἐσεύνης, καὶ θά ἦτο ἀσφαλῶς πάντοτε προτιμότερον αὐτὴ πλειοδοσίας ἐν τῇ πορισμῷ τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας, νὰ παρακαλῆται ὁ Θεός, ὅπως ἀποκαλύπτῃ καὶ τοῦτο, ὃ ἐτέρως, ἐξ ἀγροῦθ ὁμῶς συνεδότης, ἐκάστοτε φρονεῖται (Φιλ. 3, 15).

Τραχίσια ἀναμφιβόλως θά παραμένῃ πάντοτε ἢ εὐθύνη τοῦ οὐοδῆποτε συντελοῦντος εἰς τὴν διάσπασιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μετώπου τόσῃ ἀπέναντι τοῦ ἀγίου σκοποῦ τῆς Ἐκκλησίας, ὅσῃ καὶ ἀπέναντι τοῦ ἀπαραποίητου τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἧτις ἐν ὄλῃ τῇ συνθετικότητι τῆς παρίσταται ἀνάγκη σήμερον κυρίως καὶ μάλιστα νὰ διαπλώται. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἠκούσαμεν πολὺπειρόν τινα ἱεροκλήρικα, ὅστις ἐν τῇ κρατούσῃ, ἄλλως τε, ἐλευθεροφροσύνῃ ἔλεγεν: «εὐτυχῶς εἴμεθα ὅλοι ἁμαρτωλοὶ καὶ οὐχὶ ἀλάθητοι. Διότι ἄλλοίμοιον! Τί θά εἴχομεν τότε νὰ ὑποφέρωμεν ἀπὸ τοῦ πραγματικῶς ἀλαθήτους καὶ μὴ ἁμαρτωλοῦς, ἀφοῦ τόσα πολλάκις ὑποφέρωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἢ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς νομιζόντας ὅτι εἶναι τοιοῦτοι». Ἡμεῖς ἐνεθυμήθημεν παραλλήλῳ: καὶ συγκοιτικῶς τὰς γνωστὰς χαρακτηριστικὰς ἐνεῖνας ἐν τῷ Πάτριῳ Ἐδθῆροσιν ἐκράσεις, κυρίως ὁμῶς τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, εἰπόντος ποτέ: «πάντες ἐσμέν εὐσεβεῖς ἐξ ἐνὸς μόνου: τοῦ καταγιώσκειν ἄλλῳ ἀσέβειαν». (Migne, F. II. 35, 485)*. Ἐκαστος

ἀντιλαμβάνεται πόσον δίκαιον εἶπεν ὁ ἀρχαῖος πατήρ, ἔταν συνίστα τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας, καὶ δὴ ἐπὶ ζητημάτων μὴ ἀναγκαῖων καὶ ἀμφιβόλων, καὶ πόσον θά ἐβροντᾶναι τοῦτο σήμερον, ὅτε ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἀγρῷ οὐχὶ σπανίως, ἐνῷ ὑπάρχει θεοσιχὴ συμφωνία, παρατηρεῖται διαίρεσις, καὶ ἀτυχῶς λησμονεῖται, ὅτι ἔστω καὶ ἐν ταῖς καινιμενικαῖς διαφωνίαις καὶ ἐν πᾶσι γλώμῃς ὄλων θά ἐκρεπε νὰ εἶναι ἢ ἀναπῶσα ὑπομονὴ καὶ ἢ ἀνιχομένη ἀγάπη. τὴν ὁποῖαν ὑπαγορεύει καὶ ὁ ἱερὸς τοῦ ῥητοῦ συγγραφεὺς, ὅ-αν προσθέτῃ, «ἐν πᾶσιν ὁμῶς ἐγ' ἔπην».

Τοῦτέγγη

Γ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΑΝΗΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Αἱ ἐορταὶ καὶ ὁ τύπος.

*Ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἱερῶν πασχαλίων ἡμερῶν ἔσπευσε νὰ ἐξάγῃ τὸ πνεῦμά των τὸ βαθύτερον, τὸ ὁποῖον κατέστησεν αἰσθητότερον ἢ πρὸς αὐτὰς σύμπαισις τῆς τελευταίας θλιβερᾶς ἐσωτερικῆς ἐθνικῆς περιστερίας, ἧτις ἐβίβησεν εἰς βαθεῖαν μελαγχολίαν ὀλοκλήρου τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ὄψτω, τοιζίζονσα τὴν σημασίαν τῶν πνευματικῶν ἡμῶν θεοῦν ἢ «Ἐπίστα» ἔγραφε σὺν ἄλλοις: Εἰς τοὺς πνευματικοὺς θεουοὺς, χωρὶς τοῦ ὁποῖου τὰ ἔθνη δὲν δύναται νὰ ζήσουν, παρέχει ἀξίαν καὶ σημασίαν μόνον ἢ πραγματικὴ βίωσις των, δηλαδὴ ἢ συμμόρφωσις πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰ διδάγματά των, ἢ ἐξ αὐτῶν ἀντλήσις τῶν ἀνωτέρων ἐμπνεύσεων καὶ τῶν κατευθύνσεων διὰ τὰς κοίσεις: ἰδ' ἄ παρατάσει: Ἄλλως εἰ ὑψηλοὶ αὐτοὶ θεομοὶ καταβυβάζονται εἰς τὸ γαμηλὸν ἐπίπεδον ἀπλῶν προσχημάτων, ἰαντῶν μόνον νὰ παρέχουν εὐκαιρίας δι' ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις καὶ διὰ κοινότητα καὶ ἀσήμενα ἐορταστικὰ ἄρθρα... Προβαῖ νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅλοι βαθύτατα ὅτι, ὅταν αἱ βίαιαί ἐκείναι ἄρεται, τὸς ὁποῖας ἐκήρουξεν ὁ ἰδρυτὴς τῆς θρησκείας μας, ὑπὲρ τῆς παγίωσης τῶν ὁποῖων ἀσπίδων τὴν ζωὴν του καὶ αἱ ὁποῖαι ἀπετέλεσαν τὴν δύναμίν τῆς, παραμεληθούσιν, λησμονηθούσιν, ἐγκαταλειφθούσιν, τὸ ἔθνος μας χάνει τὴν ἡθικὴν του ἰσχὺν καὶ τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον τὸν ἐκπροσωπεῖ, γίνεται ἕνας ἀλλοῦς ὄργανισμὸς βίαις, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ὑπάρῃ μόνον ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἢ βία τοῦ τὸν στηρίζει.

Ἐπὶ δὲ τῷ Πάσχα ἢ αὐτῇ ἐρημητικῇ ἔργασην εἰπὶ ἂν ἐφθασε τὸ θερησκευτικὸν Πάσχα, τὸ Πάσχα δὲν ἦλθεν ἀκόμη δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Ἀκόμη παύει τὰς φυγὰς ὄλων ὅσοι αἰσθάνονται βαθύτερον τὴν σημασίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ πατριωτικοῦ ἢ ἀληθῶς ἀγωνία, ἢ ἀγωνία τὴν ὁποῖαν προκαλεῖ τὸ φάσμα τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ... Ὁ διχασμὸς καὶ τὸ μῖσος δὲν εἶνε ἄγονικά ἑλληνικά αἰσθήματα, ἀλλ' αἰσθήματα πρόσκτητα, δημιουργηθέντα ἀπὸ συροῖν περιστάσεων καὶ γεγονότων. Καὶ μόνον ὅσοι ἐμπνευσθῶν ἀπὸ τὴν πελοπίθην αὐτῆν, μόνον ὅσοι ἀποφασίσουν νὰ ἐργασθῶν με ὅλας τὰς δυνάμεις διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ κακοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν... μόνον ὅσοι προσπαθήσουν νὰ δημιουργήσουν τὴν ἀτιμωσίαν, μῆσα εἰς τὴν ὁποῖαν θά ὑπο-

* Σημ. Ε. Ἐπὸ τὴν «εὐσεβείαν» ἐννοεῖ ὁ Γρηγόριος Θεολόγος τὴν ἐρημητικὴν ὑπὸ δὲ τὴν «ἀσέβειαν» γαυροῦσαν

ρέσωμεν κάποτε νά εορτάσωμεν τὸ Ἐθνικὸν Πάσχα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐνότητος, δύναται νά ἰσχυρισθοῦν ὅτι εἶναι ἄξιοι ἀπόγονοι ἑκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζαν νά χύνουν τὸ αἷμά των ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ἡ «Πρωΐα» δημοσιεύσασα καὶ ἄρθρον τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου: «...Εἰρήνη ὑμῖν». Ποτὲ δὲν ἦσαν μᾶλλον ἐπίκαιρα αἱ λέξεις αὐταὶ τοῦ θεοῦ χαριετισμοῦ. Ὁ φοβερὸς ἐσωτερικὸς συγκλονισμὸς ἦτο ἐπόμενον ν' ἀφήσῃ ὀπίσω του σάλον ψυχικόν... Κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τοῦ Πάσχα... πρέπει νά ἀφήσωμεν νά γεμίσῃ τὸ πνεῦμά μας καὶ ἡ καρδιά μῖς ἀπὸ ἀναστάσιμον φῶς, ἀπὸ ἀναστάσιμον διάθεσιν... Ὁ ἀναστάσιμος χριστιανικὸς παιθὸν ποῦ ἀντιχεῖ σήμερον εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἄς γίνῃ ὕμνος μῖς νέας ἑλληνικῆς νοοτροπίας. Ἄς θάψωμεν ὅ,τι κακὸν καὶ βλαβερὸν ἔχομεν, διὰ νά ἀναζητήσωμεν εἰς τὰς ψυχὰς μας καὶ εἰς τὸν νοῦν μας αἱ ὑψηλότεραι ἑλληνικαὶ ἀρεταί.

Ἡ «Καθημερινή» εἵρησεν ὅτι: Οἱ Ἕλληνες, ὅσοι αἰσθάνονται κάποιον πόνον διὰ τὸν τόπον αὐτόν, δὲν θὰ κατορθώσουν νά εορτάσουν τὸ Πάσχα ἐφέτος... Ἡμεῖς οὔτε τὴν ἐορτὴν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφώσεως αἰσθανόμεθα, οὔτε τοὺς κώθωνας τῶν Ἐκκλησιῶν ἀκούομεν χαρμωσύνους, οὔτε ἔχομεν τὴν διάθεσιν ν' ἀντιλλάξωμεν τὰς ὅσας λέξεις καὶ φράσεις ἐπιβάλλουν λόγῳ τῆς ἡμέρας τὰ ἔθιμα... Ἄλλ' ἀπὸ τί;... Ἀπὸ τὴν ἐχθρότητα τῶν ἑλλήνων. Ἄν τὰ πυροβόλα αὐτὰ εἶχον καταβάλλῃ αὐτὴν καὶ ὄχι αὐτούς, τότε θὰ εἶχομεν λόγον νά εορτάσωμεν. Θὰ ἠδυνάμεθα διὰ μίαν φοράν—μετὰ εἰκοσιν ἔτη—ν' ἀτενίσωμεν μὲ κάποιαν πίστιν πρὸς τὴν αὔριον. πρὸς τὸ μέλλον..

Τὸ Πάσχα—ἔγραφεν ἡ «Ἡχώ τῆς Ἑλλάδος»—εἶνε ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῆς ζωῆς. Χωρὶς τὴν πίστιν ὅτι ἡ ζωὴ εἶνε ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὸν θάνατον, ἡ ζωὴ θὰ ἦταν ἕνας καθημερινὸς θάνατος... Πρέπει ν' ἀποκυλίσωμεν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας τὸν βαρὺν λίθον τοῦ μίσους καὶ τῶν παθῶν ποῦ τὴν πιέζει πρὸς θάνατον! Διὰ νά νικήσωμεν τὸν θάνατον, διὰ νά εορτάσωμεν Ἀνάστασιν! Τὸ Πάσχα οἱ Ἕλληνες πρέπει νά τὸ ζήσωμεν ἐφέτος ὡς εὐκαιρίαν διὰ τὴν ἀφύπνισιν τῶν ἐνεργειῶν, διὰ τὴν ἀφύπνισιν τῶν συνειδήσεων. Ἄς στρέψωμεν τὰς συνειδήσεις μας πρὸς τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως. Ἄς ἐρμηνεύσωμεν τὴν Ἀνάστασιν ὅπως καὶ οἱ πατέρες μας, ὡς πίστιν ἐπὶ τὴν ζωτικότητα τῆς φυλῆς μας.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἔγραψαν καὶ ἄλλα φύλλα. Ἄξιωσημείωτον σειρὰν κυρίων θρησκευτικῶν ἀρθρῶν ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ κ. Β. Βεκιαροῦ (ἑλλη) ἐν τῷ «Ἐθνεῖ» ἐπὶ θεμάτων τῆς Μ. Ἑβδομάδος καὶ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἦτο ἐπόμενον.

Ἐφημερὶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνέγραψεν ὅτι ἡ οὐνία, ἐπιωφελουμένη τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ ἐκκλησιαστικῆς ἐκροθυμίας, ἔστησεν ἤδη τὰ δίκτυα τῆς γνωστῆς προπαγάνδας, ἀποτελούμενα ἐκ σχολείων, προπαγανδιστῶν ἱερῶν καὶ ἀρχιερέων καὶ πάσης ἄλλης παπικῆς περὶ τῶν δοκιμαζομένων «προνοίας». Ἀλλὰ θὰ ἦτο παράδοξον ἂν δὲν ἠκουέτο δρῶσα ἡ οὐνία κατὰ τὰς τοιαύτας τῶν χριστιανῶν περιπετειῶν, ἀφοῦ πρὸς μόνον τοῦτον τὸν σκοπὸν υφίσταται καὶ δρᾷ καὶ αὐτὸς ἀποτελεῖ τὴν δικαιολογίαν τῆς ὑπάρξεώς της.

Ἡ σκοπιμότης.

Ἐδημοσιεύθη καὶ αὐτὰς τὸ κείμενον τοῦ νέου γαλλοσοβιετικοῦ συμφώνου, τὸ ὁποῖον προὐκάλεσε διάφορα σχόλια. Ὑπάρχουν οἱ πιστεύοντες ὅτι ἡ κοινὴ γαλλικὴ γνώμη δὲν ἐπιδοκιμᾷ αὐτὸ ὁμοφώνως, πράγματι δὲ μεγάλη γαλλικὴ μερὶς ἐκφράζει ἤδη τὴν ἀπέχθειάν της ἐκ λόγων θρησκευτικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν. Ἀνεξαρτήτως τῆς ὀρθότητος ἢ μὴ τῆς γνώμης τῶν φρονούντων ὅτι διὰ τοῦ συμφώνου τούτου ἡ Γαλλία δίδει ἀσυγκρίτως πλείονα τῶν ὅσα νομίζει ὅτι θὰ λάβῃ ἐάν ποτε ἤθελε χρησιμεύσει τὸ συμφῶνον, ὅ,τι ἀποκομίζει ὁ κόσμος ἐκ τῶν τοιοῦτων συμβάσεων εἶνε, ὅτι ἡ ἐκάστοτε πολιτικὴ σκοπιμότης τίθεται κατὰ κανόνα ὑπεράνω τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς διὰ νά μανθάνουν οἱ λαοὶ παρὰ τῶν ἰδίων κυβερνητικῶν τῶν ὁποῖον σεβασμὸν δὲ ν' ἐπέχει νά τρέφουν πρὸς αὐτὰς καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν τῶν ζωὴν καὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς σχέσεις των!

Πρὸς μίμησιν.

Ἡ ὑπὸ τῆς ἐν Ἀμερικῇ Καθολικῆς Ἐκκλησίας πρὸ ἔτους ἰδρυθεῖσα «Λεγεὼν Ἐυπρεπείας» πρὸς καταπολέμησιν τοῦ κακοῦ κινηματογράφου διὰ τῆς μὴ φοιτήσεως εἰς τοὺς προβάλλοντας ἀνηθικούς καὶ καθ' ὅλον βλαπτικὰς ταινίας κινηματογράφους ἔφερε καταπληκτικὸν ἀποτέλεσμα: 6 ἑκατομμύρια καθολικῶν ἔσπευσαν νά ἐγγραφοῦν εἰς τὸ σωματεῖον, τοῦτο δὲ ἠνάγκασε τὰς κινηματογραφικὰς ἐπιχειρήσεις νά βελτιώσωσι τὴν παραγωγὴν των ἢ ἐφημερὶς «Variety» ὑπολογίζει τὰς ἐκ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τῶν κινηματογραφικῶν αἰθουσῶν ζημίας τῶν ἐπιχειρηματιῶν εἰς 10 περίπου ἑκατομμύρια δολλαρίων. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὑπώθησαν αἱ εἰσπράξεις τῶν καλῶν κινηματογράφων. Ἡ ἀγρία αἴτη ἀπὸ μέρους τοῦ κοινοῦ λογοκρισία ἐξηπάτησε τοὺς ἐπιχειρηματίας νά δημιουργήσουν αὐτοὶ οὗτοι λογοκρισίαν τῶν ταινιῶν των, ἀνέθησαν δὲ τὴν περὶ αὐτῆς φροντίδα εἰς τὸν καθολικὸν κ. Breen. Τὸ πνεῦμα τῆς ὅλης κινήσεως ταύτης εἶνε οὗ, πρὸς τὴν εὐπρεπείαν, ἥτις ἐπιβάλλεται γενικῶς εἰς τὰ θέματα τῶν ταινιῶν, ἀνάγκη νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ κινηματογράφος δεσφίλει νά ἐμφανίσῃ ἀληθεστέραν εἰκόνα τῆς ζωῆς καὶ τιμιωτέραν, ὅποια καὶ εἶνε πράγματι ἐν τῷ συνόλω της, καὶ ὄχι τὰς μεμονωμένας περιπτώσεις τῶν ἐκτροπῶν, ἐκ τῶν ὁποῖων ἀποκομίζεται ἡ ἐντύπωση ὅτι οἱ ἐκφυλισμένοι εἶνε οἱ μοναδικοὶ τύποι τῆς σημερινῆς κοινωνίας. Τὸ περιοδικὸν Cristian Century, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἀσχολούμενον, προσθέτει ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον νά ἀνασυγκροτηθῇ ἢ ὅλη κινηματογραφικὴ βιομηχανία ἐπὶ νέων βάσεων, ὥστε ν' ἀποβῇ ὁ σύμμαχος καὶ συνεργάτης τῶν παιδαγωγῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς δημιουργίαν καλλιτέρας ἀνθρωπότητος. Λεδομένου ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν τὸ ζήτημα τῆς λογοκρισίας τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν συνήνησεν ἀντίδρασιν ἐκ μέρους τῶν λεγομένων καλλιτεχνικῶν κύκλων ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τῶν ὁρίων τοῦ ὕψους καὶ τοῦ ἀνηθικοῦ, ἀπομένει ὡς μόνη ἀποτελεσματικὴ καὶ τελεσφόρος λογοκρισία ἢ τοῦ κοινοῦ: ἡ ὁμόφωνος δῆλα δὴ ἀπόφασις περὶ ἀποχῆς ἀπὸ τῶν ἐπιζημιῶν

εἰς τὰ ἦθη κινηματογραφικῶν ταινιῶν. Ἀλλὰ ἡ τόσον ἐπιρροετὴς εἰς ξητισμοὺς κοινωτῆρας μᾶλλον ἐφάνη μέχρι τοῦδε πρόθυμος νὰ ἀμερικανίσῃ ὡς πρὸς τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα· μιμούμεθα πιθηκιστὶ μόνον, ὅτι δύναται νὰ μᾶς βλάψῃ.

Ἀλέξανδρος Πάλλης.

Ἐπὶ τῷ πρό τινος συμβάντι θανάτῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου Πάλλη, ἔσπευσαν αἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ τῶν Ἀθηνῶν νὰ ἐγκωμιάσῃ τὴν φιλολογικὴν δρασίαν τοῦ ἀνδρός, χωρὶς νὰ σημειώσῃ τὸ κακὸν τὸ ὑποῖον προξένησεν οὗτος, προκαλέσας τὴν αἵματηρὰν διαταραχὴν τῶν «Ἐυαγγελικῶν» διὰ τῆς βλασφημίου διαστρωφῆς μᾶλλον ἢ μεταφράσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς ἔξαμβλωματικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα. Ἀλλὰ τὸ θρόσος τοῦ ἀνδρός ἐξεδηλώθη καὶ τελευταίως εἰς τι δημοσίευμα αὐτοῦ, τὸ δευτέρον ἐκδοθέν, «Notes on St. Mark and St. Mathew, Oxford 1932», ἐν ᾧ ἀπεπειράθη ὅπως ἀνθαιρέτως νὰ διορθώτῃ τὸ κείμενον τῆς Κ. Διαθήκης. Δείγματα τῆς ἀνθαιρέσεως του ἔστωσαν αἱ ἐξῆς δῆθεν διορθώσεις. Τὸ χωρίον Μάρκ. 1,6 «ἦν δὲ Ἰωάννης ἐσθίων ἀκριδας καὶ μέλι ἄγριον» διορθῶνται «ἦν δὲ Ἰωάννης ἐσθίων οἴζας καὶ καρπὸν ἄγριον». Τὸ δὲ χωρίον Ματθ. 7,6 «μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ καὶ μὴ δὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν χοίρων», διορθῶνται: «μὴ δῆσητε τρίχαπτον τοῖς κυσὶν καὶ μὴ δὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐνώπιον τοῖς χοίροις!» Οὐδαμῶς εἰς οὐδένα κώδικα, εἰς οὐδένα ἐρμηνευτὴν ἀρχαῖον εἴθε τοιαύτας ἐκφράσεις, ἀλλ' ἐπενόησεν αὐτὰς ἢ νοσηρὰ φαντασία του.

Ἡ ἄρμενικὴ μετάφρασις τῆς Ἀγ. Γραφῆς, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐν τοῖς Χρονικοῖς, συνεπληρώθη τῷ 431, ἔχει δὲ μεγάλην σημασίαν διὰ τοῦς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας ὡς μάρτυς τῆς ἀρχαιότητος τοῦ ἀγιογραφικοῦ κειμένου καὶ διὰ τὴν ἰκανότητα τῆς ἄρμενικῆς γλώσσης νὰ παράσῃ μετάφρασιν, ἣτις θεωρεῖται ἀνυπέροβλητος ἀπὸ ἐπόψεως καλλιπείας καὶ ἀκριβείας· ὑπάρχουν μάλιστα οἱ φρονούντες ὅτι εἶνε σχεδὸν ἰσοστάθμιστος πρὸς αὐτὸ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, ὡς ἀποδίδουσα τὰς συνθέτους λέξεις τοῦ κειμένου μετ' ἀκριβείας, ἄνευ δουλικῆς σχολαστικότητος. Ἀλλ' ἡ ἐν λόγῳ μετάφρασις εἶνε καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς ἐπόψεως σημαντικὴ διὰ τοῦς ἄρμενίους, διότι σημεῖοί τὴν ἀφηρεῖαν τῆς αὐτοσυνειδήσεως των ὡς χριστιανικοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἐθνικῆς των φιλολογίας. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἰωβιλαίου νέα ἐκδόσις τῆς ἄρμενικῆς Βίβλου παρασκευάζεται πρὸς ἔκδοσιν ἐκ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἄρμενικοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, τοῦ ἄρμενίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀναλαβόντος τὴν νέαν μετάφρασιν τῶν Εὐαγγελίων ἐκ τῆς ἀρχαίας—κλασικῆς—ἄρμενικῆς, τῆς ἐν χρῆσει λειτουργικῆς γλώσσης, εἰς τὴν ἐλαφρῶς διάφορον νεωτέραν κοινὴν τῶν ἄρμενίων διάλεκτον. Ἡ ἄρμενικὴ μετάφρασις τῆς Ἀγ. Γραφῆς ὀφείλει κολλᾶ ἱεὺς τὰς ἑλληνικὰς καὶ τὰς ἀραμαϊκὰς πηγὰς. Ἡ ΠΑ μετεφράσθη προφανῶς ἐκ τῶν Ο', τὸ κείμενον ὅμως διορθώθη ἐκ παραβολῆς πρὸς τὸ μασσωτικόν, ὅπερ ἦτο πιθανῶς γνωστὸν διὰ τῶν Ἐξαπλῶν τοῦ Ὁριγένους. Ἀρμένιοι συγγραφεῖς τοῦ 8' αἰ. ἀναφέ-

ρουν ὅτι ὁ ἄγ. Μεσρόπ κατήρξατο τῆς μεταφράσεως ἐν Ἐδέσῃ τῷ 397 ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν Παροιμιῶν, καί-τοι ὁ ἐπιφανὴς ἄρμενιὸς ἱστοριογράφος Μωϋσῆς ὁ Χορένιος λέγει ὅτι ὁ Πατριάρχης Σαχάκ ἤρρισε τὴν μετάφρασιν ἐκ συριακοῦ κειμένου ἐπειδὴ ὁ πέρος δυνάστης, ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ ματαιώσῃ τὴν ἐπὶ τῆς χώρας ἑλληνικὴν ἐπιρροήν, εἶχεν ἤδη κατακαύσει πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντα ἑλληνικὰ χειρόγραφα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει κοινῶς εἶνε δεκτὸν ὅτι ἡ ἀρχικὴ μετάφρασις διορθοῦτο ἐξ ἀντιβολῆς πρὸς τὰ ἐκ Κων)πόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας κομισθέντα ἀκριβῆ ἑλληνικὰ κείμενα. Οἱ ἀρχαιότεροι ἄρμενικοὶ κώδικες ἀνάγονται εἰς τὸν 8' αἰ., ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸν 13' αἰ. ἀπέβησαν κοινῆς χρήσεως. Αἱ ἐν Ἐτζματζίν τοῦ Καυκάσου καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις βιβλιοθήκαι περιέχουσιν ἰκανὸν ἀριθμὸν καλλιτεχνικῶς εἰκονογραφημένων χειρογράφων. Ἰδίως δὲ ἐκ τῆς περιόδου τοῦ βασιλείου τῆς Κιλικίας (13' καὶ 14' αἰ.). Πολλὰ ἄρμενικὰ χειρόγραφα ὑπάρχουσιν ἐπ' ἴσης ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ καὶ τῇ Βοδλεϊανῇ βιβλιοθήκῃ.

Λίαν προσεχῶς ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία θὰ κατατάξῃ ἐπισήμως εἰς τὴν χορείαν τῶν ἁγίων δύο ἄγγλους: τὸν Thomas More καὶ τὸν ἐπίσκοπον John Fisher, ἀμφοτέρους τῷ 1535 ἀρνηθέντας ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν Ἐρρῖκον Η' ὡς ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοῦτο θανατωθέντας. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἶνε ὁ ἀνθρωπιστῆς συγγραφεὺς τῆς πασιγνώστου Οὐτοπίας («Utopia») καὶ ἄλλων ἔργων, διετέλεσε δὲ λόροδος θησαυροφυλάξ τοῦ Echiquier καὶ εἶτα θησαυροφυλάξ τοῦ βασιλείου τῆς Ἀγγλίας, ὅστις, τὸ κατ' ἀρχὰς ἀπολαύων τῆς εὐνοίας τοῦ μονάρχου, ἔπειτα, μὴ στέργων νὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὰς ἐκκλησιαστικὰς του μεταρρυθμίσεις, τῷ παρέδωκε τὰς σφραγίδας καὶ ἀπεσύρθη, διαταχθεὶς δὲ κατόπιν νὰ εἴπῃ τὸν ὄρκον τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸν μονάρχην καὶ ἄρνηθεὶς ἐχαρακτηρίσθη ὡς προδότης, ἐφυλακίσθη καὶ ἀπεκεφαλίσθη, ἀκριβῶς πρὸ 400 ἐτῶν. Ὁ δὲ δευτέρος, καγκελλάριος ὢν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cambridge καὶ ἐπίσκοπος τοῦ Rochester, καὶ ἀρνηθεὶς τὸ διαζύγιον τοῦ Ἐρρῖκου Η' ὄχι τῆς Αἰκατερίνης τῆς Ἀραγωνῆς, ἐφυλακίσθη, ἀπεκεφαλίσθη δ' εἶτα (τῷ 1535) ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα ἐτῶν, ὡς μὴ ἀκολουθήσας τὸν βασιλέα εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀποστασίαν.

Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς «Christian East» (Χριστιανικὴ Ἀνατολή) δημοσιεύεται ἄρθρον τοῦ ἀγγλοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἐπισκόπου σεβ. Gwynne, ἀφηγουμένου τὴν ἐπ' ἐσχάτων ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σινᾶ καὶ συνιστώντος συνεισφορὰς δι' ὧν οἱ μοναχοὶ θὰ ἠδύναντο νὰ οἰκοδομήσῃσι νέαν βιβλιοθήκην πρὸς ἀπόθεσιν τῶν βιβλίων καὶ τῶν χειρογράφων τῆς μονῆς καὶ νὰ ἀποξημιωθῶσι διὰ τὸν κλαπέντα Σιναιτικὸν κώδικα. Ἐν τῷ αὐτῷ δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ παρ' ἡμῖν Canon Douglas προσωπικαὶ ἐντυπώσεις ἐκ τῶν μετὰ τοῦ αἰ' μνήστου καθηγητοῦ Ζήκου Ρώσης σχέσεών του ἤδη ἀπὸ τοῦ 1874, ὅτε ἀμφότεροι εἶχον συναντηθῆ εἰς τὸ ἐν Βόννη συνέδριον, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ἄρθρα περὶ τῆς προόδου τῶν προσπαθειῶν πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ὀρθοδόξου καὶ ἀγγλικανικῆς.

βήμα έποίησαν ούτοι πρὸς τὴν ένότητα, ἀλλὰ καὶ «ἐπι μάλλον ένισχύθησαν έν τῇ ἀποσχίσει των», διότι ὁ μὲν Μητροπολίτης Εὐλόγιος έχειροτόνησεν έπίσκοπον Χερσῶνος τὸν άρχιμ. Ἰωάννην τῇ εὐλογία τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως, «ὅπερ μαρτυρεῖ περὶ τῆς περαιτέρω εἰσδύσεως τοῦ τελευταίου τούτου εἰς τὴν ρωσικὴν έν τῷ ἐξωτερικῷ Ἐκκλησίαν καὶ περὶ τῆς πραγματικωτέρας εἰς αὐτὸ ὑποταγῆς τοῦ Μητροπ. Εὐλόγιου», οἱ δὲ ὀπαδοὶ τοῦ Μητροπ. Πλάτωνος συνελθόντες έν συνελεύσει έν Κλίβελαντ τῆς βορ. Ἀμερικῆς καὶ παρανόμω; ἀναγορεύσαντες τὸν θεοφιλ Θεόφιλον εἰς Μητροπολίτην πάσης Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Καναδά, πανηγυρικῶς διεδήλωσαν ὅτι ἀποτελοῦν «ἀνεξάρτητον βορειοαμερικανικὴν ρωσικὴν Ἐκκλησίαν». Τὴν πράξιν ταύτην έπεξηγῶν ὁ Θεόφιλος εἰδικαιολόγησεν ἐκ τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἧς σήμερον τελεῖ ἢ έν ρωσικῷ ὀρθόδοξῳ ρωσικῇ διασπορᾷ ἢ κατάστασις αὕτη —εἶπεν—εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ 1452, ὅποτε τὸ Πατριαρχεῖον Κων)πόλεως περιήλθεν εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Τούρκων, καθ' ὅσον τρόπον καὶ σήμερον τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας τελεῖ αἰχμάλωτον τοῦ ρωσικοῦ μπόλσεβισμοῦ. Ὡς τότε ἡ Μόσχα, ἢ τέως λαμβάνουσα τὸν μητροπολίτην τῆς ἐκ Βυζαντίου, ἔκρινε δυνατόν να ἐκλέξῃ αὐτὸν ἀνεξαρτήτως, οὕτω καὶ σήμερον ἡ βορειοαμερικανικὴ Ἐκκλησία ποιεῖται ἐναρξεν τῆς ἀνεξαρτήτου αὐτῆς ὑποστάσεως. Τὴν κατάστασιν ταύτην σχολιάζον τὸ έν λόγῳ φύλλον, βλέπει έν τῇ ἀποσχίσει ταύτῃ ὄχι ἀπλῶς προσωπικούς ἐγωῖσμούς καὶ τάσιν ἀποφυγῆς ἀνωτέρου ἐλέγχου, ἀλλὰ βαθύτερα αἷτια, εἶνε δὲ ταῦτα «ἡ ἀπάρησις τοῦ ρωσικοῦ πατριωτισμοῦ, τοῦ ρωσικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ καθ' ὅλου πνεύματος τῆς ρωσικῆς ἐκκλησίας, ἡ ἐγκόλπωσις τοῦ ἀμερικανικοῦ πατριωτισμοῦ» οἱ θιασῶται τοῦ Μητροπ. Πλάτωνος—ἐπιλέγει ἡ «Ἐκκλησι. Ζωή»—ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀμερικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀπίστανται κατὰ μικρὸν τὸν πνεύματος τῆς ρωσικῆς ὀρθοδοξίας, ὡς, ἄλλως τε, καταφαίνεται τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι ἀπίστανται τοῦ ὀρθοδόξου λειτουργικοῦ τυπικοῦ καὶ ἄλλων τινῶν κανόνων.

—Τὸ αὐτὸ ρωσικὸν φύλλον ἀναγράφει εἰδησιν παραληφθεῖσαν ἐκ τοῦ «Πανταίνου», καθ' ἣν, κατὰ τὴν τελευταίαν των έν Ἱεροσολύμοις συνάντησιν οἱ δύο ὑπερόριοι ἱεράρχαι τῆς Κύπρου διεφώνησαν πρὸς ἀλλήλους ὡς πρὸς τὴν λύσιν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος τῆς νήσου. Ἀλλ' ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ έν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας» ἀναδημοσιευθέντος ἐπίσημου ἀνοικινωθέντος τῆς Ἰ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἡ ἐξ Ἱεροσολύμων ἀνοικινωθεῖσα εἰδησις ἐκεῖνη ἀποδεικνύεται ἀνακριβής.

— Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ προσεχοῦς εορτασμοῦ τῆς έν τῷ κλήρῳ διακονίας τοῦ έν Κάρολβιτς διαβιούντος ρώσου Μητροπολίτου Ἀντωνίου, προέδρου τοῦ έν Κάρολβιτς συγκροτήματος τῶν ρώσων ἱεραρχῶν, διεβίβασε καὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν» τὴν σχετικὴν ἐγκύκλιον περὶ τῶν βουλομένων να μετασχωσι τοῦ εορτασμοῦ τούτου, περὶ οὗ ἡδη ἀνέφερε τὸ ἡμέτερον φύλλον (ἀριθ. 12). Τὰ διὰ τῶν συμβολῶν μέλλοντα να ἐκδοθῶσιν ἔργα τοῦ Σεβ. Ἀντωνίου εἶνε: Ἡ ἠθικὴ σημασία τοῦ δόγματος τῆς Ἀγ. Τριάδος. Ἡ ἠθικὴ σημασία τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ λαοί. Τὰ ψυχολογικὰ δεδομένα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς βολλήσεως καὶ τῆς ἠθικῆς εὐθύνης. Λόγοι, ὀμιλίαι καὶ ἐπιστολαί. Ἡ ἐγγραφὴ εἶνε φρ. 35, ἀπὸν διαβιβάζονται πρὸς τὸν ταμίαν τῆς ἐπιτροπῆς Προθιερέα Πέτρον Μπιελοβίντωφ: Βοεград, Крупска No 20 (Јugoslavie)

— Ἐν τῷ ὀργάνῳ τῆς ὑπὸ τὸν Σεβ. Μητροπ. Εὐλόγιον δυτικο-εὐρωπαϊκῆς ρωσικῆς ἐπαρχίας «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ» διατυποιεῖται ἀνησυχία ὡς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν κατάστασιν τῶν έν ταῖς γαλλικαῖς ἐπαρχίας ὀρθοδόξων ρωσικῶν πληθυσμῶν, ὧν ἡ μεγίστη πλειονότης, ἐνεκα τῆς οικονομικῆς κρίσεως καὶ τῆς ἀνεργίας, ἐπιδίδονται εἰς τὴν μέθην καὶ εἰς ἄλλας παρεκτροπὰς ἐπιταχυνούσας τὸν ἐκφυλισμὸν των. Δὲν φοιτῶσιν εἰς τοὺς ναοὺς, συνάπτουσι γάμοις μόνον πολιτικούς, ἀναπτύσσεται ἡ ἐκλυσις, διαλύεται ἡ ρωσικὴ οἰκογένεια, τὰ τέκνα ἐγκαταλείπονται εἰς τὴν τύχην των ἀνευ ἐπιβλέψεως κλ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ σερβικὴ Ἐκκλησία ἐώρτασε κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα δύο ἰωβιλαῖα, ἀμφότερα πατριαρχικά, ἦτοι τὴν μὲν 10 Ἀπριλίου ἐπισκοπικὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Σερβίας Βαρνάβα, τὴν δὲ 13 τοῦ αὐτοῦ τὴν πατριαρχικὴν αὐτοῦ πενταετηρίδα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ὁ «Πάνταινος» ἀναγράφει ὅτι τὸ έν Ἱεροσολύμοις Ρουμανικὸν Προξενεῖον ὑπὸ τὸν ἐκ Μακεδονίας ἐλληνομαθῆ Προξενον κ. Μ. Μπάζαν ἀναπτύσσει δρᾶσιν ἐπὶ ἐδάφους ἐκκλησιαστικοῦ, ὑπομιμνήσκουσαν τοὺς ἀρχαίους πράκτορας τῆς Τσαρικῆς Ρωσίας. Ὑπὸ τὴν προστασίαν του εἰσερχονται εἰς τὴν Παλαιστίνην μοναχοὶ καὶ μοναχὰ καὶ ἐπιδίδονται εἰς ἀγορὰς γηπέδων καὶ οἰκοδομήσεις μοναχικῶν ἐνδιαυτημάτων. Τοιαῦτα γήπεδα ἠγοράσθησαν ἡδη έν Ἱερικουῦντι καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου. Εἰς τὸ παρὰ τὸν Ἰορδάνην γήπεδον τὸ Ρουμανικὸν Προξενεῖον, ἐνεργοῦν, λέγει, κατ' ἐντολήν τοῦ Πατριάρχου Μύρωνος, ἀνέλαβε να οἰκοδομήσῃ ἐκκλησίαν, προσεκάλεσε δὲ διὰ γράμματος τὸ Πατριαρχεῖον να ἀποστείλῃ ἱερέα ὅπως ἀγιάσῃ τὸν θεμέλιον τὴν 28 Μαρτίου. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος ἀπέρριψε τὴν αἴτησιν, ὁ κ. Προξενος ἐθεμελίωσε τὸν ναὸν του διὰ τῆς εὐλογίας παρεπιδημούντος Ρουμανοῦ ἱερέως. Τοῦτον ὅμως ἡ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων κατεδίκασεν εἰς ἀργίαν. Συγχρόνως ἐκ συνοδικῆς ἀποφάσεως ὁ Σεβ. Τοποτηρητῆς κατήγγειλεν εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς Παλαιστίνης τὴν παράνομον ἐνέργειαν καὶ ἐζήτησεν ὅπως ἀκυρωθῶσιν αἱ γινόμεναι ἐγγύς τοῦ Προσκυνηματος τοῦ Ἰορδάνου πρὸς ὀρθοδόξους πωλήσεις, διότι οὗτοι ὑπάγονται εἰς τὸ ὀρθόδοξον Προσκύνημα, τὸ ἀνήκον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Τονίζεται εἰς τὸ ἐγγράφον τοῦ Τοποτηρητοῦ ὅτι αἱ τοιαῦτα παραβιάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ προσκυνηματικῶν καθεστώτων ἐγκυμονοῦν περιπλοκάς ἄς δέον να προλάβῃ ἡ κυβερνήσις.

ΕΣΘΟΝΙΑΣ

Ἐν Ἐσθονίᾳ ἐδημοσιεύθη νόμος περὶ τῆς έν τῷ κράτει ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθ' ὃν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ veto δι' οἰανδήποτε ἀπόφασιν ἐκκλησιαστικὴν, τὴν ὅποιον ἤθελε κρίνει ἀνυβάνουσαν πρὸς τοὺς θεμελιώδεις κανόνας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀπὸ τῆς πρώτης δὲ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου ἐπιβίλλεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν έν λόγῳ Ἐκκλησίαν ἡ ἀποδοχὴ τοῦ νέου ἡμερολογίου. Ἡ Ἰ. Σύνοδος τῆς έν Ἐσθονίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦδε ἔδωκεν ἐντολήν εἰς τὸ Ἐπαρχιακὸν Συμβούλιον να εἰδοποιήσῃ τὰς ἐνορίας ὅτι κατὰ τὸν νέον νόμον περὶ ναῶν καὶ ἐνοριῶν ἢ τέλεισι τῆς λειτουργίας κατὰ τὰς εορτάς, αἵτινες θεωροῦνται κρατικαὶ (Χριστούγεννα, Νέον ἔτος, Θεοφάνεια, Πάσχα, κλπ.) δέον να γίνηται μόνον κατὰ τὰς ὑπὸ τὸν νόμον ὀρίζομένας ἡμέρας, ἦτοι κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον.

ΑΡΜΕΝΙΣΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐφέτος οἱ Ἀρμένιοι εορτάζουν τὴν 15' ἐκατονταετηρίδα τῆς εἰς τὴν ἀρμενικὴν μεταφράσεως τῆς Ἀγ. Γραφῆς ὑπὸ τῶν παρ' αὐτοῖς ἁγίων μεταφραστῶν Σαχὰν καὶ Μεσρόπ, ὧν ἡ μνήμη ἄγεται τῇ 11 Ἰουλίου, τῆς 12 Ὁκτωβρίου οὔσης ἡμέρας τῆς μνήμης τῶν ἄλλων μεταφραστῶν. Τὸ ἰωβιλαῖον τοῦ μεγάλου τούτου διὰ τοὺς Ἀρμένιους γεγονότος θά εορτασθῇ ὑφ' ἀπάντων τῶν ἀνά τὸν κόσμον δημοειδῶν των κατὰ τὰς ἡμερομηνίας ταύτας ἐπὶ τῇ βῆσει προγράμματος, οὗ ἡ σύνταξις ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Καθολικοῦ τῶν Ἀρμενίων εἰς τὸν Ἀρμένιον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Μακαρ. Τορχακῶ. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης λεπτομερέστερος λόγος γίνεται εἰς τὴν Στήλην τῶν Παρατηρήσεων τοῦ ἀνά χειρας φύλλου.

ΡΩΜΑΓΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὸ κινεζικὸν ἔπαθλον «Grabou Médal» διὰ τὸ 1935 ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἱερουσίτην ἱερέα Peter Teilhard de Chardin, διευθυντὴν τοῦ Καινοζωικοῦ Ἐργαστηρίου τῆς έν Ρείριπ κινεζικῆς Γεωλογικῆς Ἐταιρείας. Τὸ ἔπα-

θλον τούτου ιδρύθη τῷ 1925 ὑπὸ τοῦ Δρος Wang Chung-you, κινέζου μηχανικοῦ τῶν ὀρυχείων Hanyehping, ἀδελφοῦ τοῦ Δρος Wang Chung-Lin, γνωστοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός, ἐκλεγέντος τῷ 1930 μέλος τοῦ διεθνoῦς δικαστηρίου τῆς Χάγης, ἀπονέμεται δὲ ἀνά διετίαν δι' ἔργα πρωτότυπα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Γεωλογίαν κυρίως.

— Ὁ διαπρεπὴς ἰσπανὸς ἱστορικός αἰδεσ. Villada ἐξελέγη μέλος τῆς ἰσπανικῆς Ἀκαδημίας τῆς ἱστορίας.

— Ἐν Φιλαδέφειά τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν συνηγορήθη πολυπληθέστατον συλλαλητήριον διαμαρτυρίας κατὰ τοῦ συνεχιζομένου ἐν Μεξικῷ ἀντιδραστικoῦ διαγωγῆ, ἐπεδοκίμασε δὲ τὸ κείμενον ἐγγράφου συμπαιθείας πρὸς τὰ θύματα αὐτοῦ. Οἱ διοργανωταὶ τοῦ συλλαλητηρίου, τοῦ ὁποίου μετέσχον ὑπὲρ τὰς 30,000, ἔλαβον πλείστας ἐπιτολάς ἐκ μέτρους προτεσταντῶν καὶ ἑβραίων, ἐπικροτούντων τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς διαμαρτυρίας.

— Ἐπ' ἐσχάτων ἐτελεύτησεν ἐν Βιάτκα τῆς Ρωσίας ὁ αὐτόθι ἀπὸ πολλοῦ Ἐξαρχος τῶν ρώσων καθολικῶν τοῦ ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ Λεωνίδας Φεντόρφ, προσελθὼν εἰς τὸν καθολικισμόν ἀπὸ τοῦ 1902 καὶ σπουδάζας τὰ θεολογικά ἐν Ρώμῃ καὶ Freiburg. Ἐξορισθεὶς εἰς Σιβηρίαν ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορ. κυβερνήσεως, μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἐπαναστάσεως διωρίσθη ὑπὸ τοῦ μητροπ. Szerticky Ἐξαρχος τῶν ρώσων καθολικῶν τοῦ ἀνατολ. ρυθμοῦ. Καὶ πάλιν ὁμοσ καταδικασθεὶς εἰς δεκαετὴ εἰρκτὴν ἐν Solonki τῷ 1926, ἀπηλλάγη αὐτῆς κατόπιν, ἀλλὰ καὶ ὁ μέχρι τῆς τελευτῆς βίος του ἦτο πλήρως στενοχωριῶν, ἄς, ἄλλως τε, δοκιμάζον πάντες οἱ ἐν Ρωσίᾳ κληρικοί.

— Κατὰ πρώτην φορὰν ἐνεφανίσθη καθολικὴ ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος ἐν Τουρκίᾳ εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν. Ἡ ἐγκύκλιος φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἀποστολικoῦ ἐν Τουρκίᾳ ντελεγκάτου σεβ. Roncalli, ὅστις εἶνε ἅμα καὶ ἀποστολικὸς βικάριος ἐν Κων)πόλει.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Κατὰ συγκέντρωσιν τοῦ City Reunion Circle γενομένην ἐν St Michael Royal, College hill τοῦ Λονδίνου, ὁ Ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβος Βίβρος εἰς ὁμιλίαν του ἀνέπτυξε διεξοδικῶς τὴν ἱστορίαν καὶ ἰδίως τὴν σημερινὴν ἐν Τουρκίᾳ θέσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ τουρκικοῦ συντάγματος, μάλιστα δὲ μετὰ τὸν πόλεμον, καταλήξας εἰς τὸ ὅτι σήμερον ἡ ἐν Τουρκίᾳ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶνε εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ δράσῃ οὔτε κοινωνικῶς οὔτε ἐκπαιδευτικῶς, νὰ διαμαρτύρηται δὲ εἰς μάτην κατὰ τῶν ὑπὸ τῆς Τουρκίας παραβάσεων τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης, ἐπὶ πλεον δε νὰ λαμβάνωνται καὶ ἐχθρικά μέτρα κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΩΝ

Ἀπὸ τίνος ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς Κυριακοῖς σχολείοις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἔχει ἀναχθῆ εἰς ζήτημα τῆς ἡμέρας. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ σχολείου ιδρύθη τὸ πρῶτον τῷ 1780 ὑπὸ τοῦ Robert Raikes, σήμερον δ' ἐν ταῖς Ἠνωμ. Πολιτείαις ἀριθμοῦνται 184.686 ναοὶ ἔχοντες προσηρημένα Κυριακὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια 2.167.848 διδάσκαλοι διδάσκουν 21.038.526 μαθητάς, ἐν μέσῃ ἀναλογία 114 μαθητῶν κατὰ ναόν. Τὸ θέμα τῆς συζητήσεως περιστρέφεται περὶ τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας, ἥτις, κατὰ τοὺς ἐπικριτάς, παρασκευάζει μᾶλλον ὁπαδοὺς δι' ἐκάστην ὁμολογίαν παρὰ καλοὺς χριστιανούς· ἡ διδασκαλία ψέγεται ὡς διδασκαλία στενῶς δογματικὴ, ἐνθ' ἃ ἔπρεπε νὰ ἦνε εὐρύτερα, διὰ τοῦτο δὲ οἱ ἐπικριταὶ συνιστοῦσι τὴν μεταβολὴν τῆς μεθόδου: ἀντὶ τοῦ καταμερισμοῦ τοῦ Κυριακοῦ σχολείου εἰς ὁμολογιακοὺς τύπους—σχολείου βαπτιστῶν, μεθοδιστῶν, πρεσβυτεριανοῦ κλ.—ζητεῖται κοινὸς τύπος σχολείου εἰς τὸν ὅσον ὥστε εἰς καὶ ὁ αὐτὸς πάστωρ-διδάσκαλος νὰ διδάσκη πάντας τοὺς παῖδας τῆς αὐτῆς συνοικίας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βασιλείου Κ. Ἐξάρχου Δρος Φ. καὶ Θ., Ἡ συμβολὴ τῆς παιδαγωγικῆς ἐρεῦνης εἰς τὸν συγχρονισμόν τοῦ χρι-

στιανικοῦ ἔργου (Διάλεξις). Ἀθήναι τύποις Π. Δ. Κυριακοῦ, 1935.

Sergius Bulgakoff, Ph. D., Dean of the Russian Orthodox Theological Academy, Paris. Social teaching in modera Russian orthodox Theology. Evanston, Illinois 1934.

Prof. Em m. G. Pandelakis, Le Monastère du Mont-Sinaï. Prieuré d' Aumay s;Meuse (Belgique).

— ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἄρ. Πρ. 1688 Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν δύο θέσεων ἐφημερίων τοῦ ἐν Πειραιεῖ ἱ. ναοῦ τοῦ Πρωφ. Ἡλιοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 παραγ. 1 ἐδ. 1 τοῦ κωδικ. νόμου 5439 ὀριζόμενα προσόντα ὅπως μέχρι τῆς 30ῆς Μαΐου μηνὸς ἐν. ἔ. ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νεομισμένων πιστοποιητικῶν αὐτῶν. Ἐν Ἀθήναις τῇ 6ῃ Μαΐου 1935. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀργολίδος.

Καλοῦνται, συμφώνως τοῖς ἀρθροῖς 81 καὶ 86 ἐδάφ. 5 τοῦ κωδικοποιηθ. 5439 ἐνοριακοῦ νόμου, οἱ ἐκ τῶν προσοντούχων βουλόμενοι νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι διὰ τὴν κενὴν θέσιν ἐφημερίου Ἀδαμίου, ὅπως μέχρι τῆς 15ῆς Μαΐου 1935 ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἀποδεικτικά τῶν προσόντων τῶν. Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 23 Ἀπριλίου 1935. † Ὁ Ἀργολίδος Ἱερόθεος.

Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Δεμυστίχων τακτικοῦ ἐφημερίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην, ὅπως μέχρι τῆς 20 Μαΐου ἐ.ἔ. προσέλθωσιν εἰς τὰ ἐνταῦθα Γραφεῖα ἡμῶν καὶ ὑποβάλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον τὴν ἐπομένην θέλει γίνεῖ ἡ ἀνακήρυξις τῶν ὑποψηφίων. Μορφωτικὰ προσόντα τοῦλάχιστον ἀπολυτήριον Σχολαρχείου. Ἐν Αἰγίῳ τῇ 13 Ἀπριλίου 1935. † Ὁ Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας Θεόκλητος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σπάρτης.

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Σπάρτης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 843 προκηρύξεως αὐτῆς, συνφδὰ τῷ ἀρθρῳ 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 30 Μαΐου 1935 ἔτους ὑποβάλωσι μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἐφημερίου διὰ τὴν χηρεύουσαν θέσιν τοιούτου ἐν χωρίῳ Μυρτιά τέως δήμου Ἐλους. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 2 Μαΐου 1935. † Ὁ Σπάρτης Γερμανός.

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Σπάρτης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 849 προκηρύξεως αὐτῆς συνφδὰ τῷ ἀρθρῳ 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 30 Μαΐου 1935 ἔτους ὑποβάλωσι μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἐφημερίου διὰ τὴν χηρεύουσαν θέσιν τοιούτου ἐν τῷ χωρίῳ Ἀλεποχώριον τοῦ δήμου Γερρονθρῶν. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 2 Μαΐου 1935. † Ὁ Σπάρτης Γερμανός.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διευθύνουσα ἐπιτροπεία:

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ,

† Ὁ Σερρών ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,

Τύποις «Φοίνικος», ὁδὸς Λεοννάτου 4, Ἀθήναι

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Τοῦ Ἐκκλησ. Ὁρφανοτρ. Βουλευμένης ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1934 μέχρι 31ης Δεβρίου τοῦ αὐτοῦ.

Ε Σ Ο Δ Α		Ε Ξ Ο Δ Α	
Κεφάλαιον Α'.		Κεφάλαιον Α'.	
<i>Εισφοραὶ</i>			
1) Ἐξ εισφορῶν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ τῶν ἐφημεριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς	Δρ. 168.000.—	Ἄξια ἀναλωθέντων τροφίμων	Δρ. 342.996.60
2) Ἐκ προϋπολογισθεῖσων εισφορῶν ἰ. ναῶν Ἀρχιπλῆς	> 35.725.—	Φθορὰ εἰς εἶδη Ἰματισμοῦ καὶ Ὑποδήσεως	> 62.913.10
3) Ἐκ περιφορᾶς δίσκων κατὰ τὰς πανηγύρεις ἰ. ναῶν	> 30.647.75	Φθορὰ εἰς εἶδη Κοιτῶνος	> 11.900.—
4) Ἐξ εἰσπραξέων μέσῳ «Ἐστίας» εἰς μνημὴν διαφορᾶν	> 25.000.—	Ἄξια καταναλωθείσης καυσίμου ὕλης	> 13.386.90
5) Ἐξ ἐκτάκτων εισφορῶν	> 93.489.30	Δαπάνη δια φωτισμόν	> 14.483.70
6) > εισφορῶν ἱμνηροπόλεων	> 1.426.—		445.680.30
	354.288.05	Κεφάλαιον Β'.	
Κεφάλαιον Β'.		<i>Μισθοὶ καὶ ἐπιδόματα</i>	
<i>Ἐνοικία</i>			
1) Ἐκ Σκηνῶν	> 4.700.—	Διὰ μισθοδοσίαν ἀνωτέρου κατωτ. προσωπικοῦ	> 98.715.—
2) > καταστημάτων, οἰκημάτων καὶ παραγκῶν ἐν Β)μένῃ	> 109.800.—	Διὰ μισθοδοσίαν προσωπικοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Βασιλ.	> 37.300.—
3) Ἐκ μισθωμάτων οἰκίας ἐν Πειραιεὶ (Μ. Ἡλιοῦ)	> 10.380.—	Ἐπίδομα ἐφ' ἅπαξ διὰ λογιστικὴν ὑπηρεσίαν	> 1.000.—
4) Ἐξ εἰσπραξέων ὀφειλομένων ἐνοικίων παρελθ. ἐτους	> 6.100.—		137.015.—
	124.880.—	Κεφάλαιον Γ'.	
Κεφάλαιον Γ'.		<i>Δαπάναι Σχολείου</i>	
<i>Ἔσοδα ἰ. ναῶν</i>			
1) Ἰ. ν. Ἀγ. Βασιλείου (Ροῦφ)	> 58.330.10	Διὰ διαφόρους δαπάνας χάριν τοῦ σχολείου	8.429.95
2) > Ὁρφανοτροφείου (ἐν Βουλαγμένῃ)	> 18.503.20	Κεφάλαιον Δ'.	
3) Ἰ. ν. Εἰσαυρωμένου (Ροῦφ)	> 7.491.—	<i>Διάφοροι Δαπάναι</i>	
	84.324.30		
Κεφάλαιον Δ'.		<i>Ἔσοδα Γραφείου (γραφικὴ ὕλη κλπ.)</i>	
<i>Εἰδικαὶ εισφοραὶ ὑπὲρ ὀρφανῶν</i>			
1) Εἰσπραχθέν ποσόν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐκ τῆς ὡς ἄνω αἰτίας	> 5.100.—	Δι' ἄγοραν φαρμάκων	> 4.256.—
		Δι' ἔξοδα δημοσιεύσεων	> 2.455.50
Κεφάλαιον Ε'.		<i>Ἄλλοι</i>	
<i>Ἔργα ἐορταὶ καὶ παραστάσεις</i>			
1) Ἐορτὴ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Θεάτρῳ (2-1-34)	> 46.026.—	Ἄλλοι	> 18.180.50
2) Ἔργον ἐν Βουλαγμένῃ (11 καὶ 12-8 34)	> 13.660.95	Διὰ διαφόρους ἐπισκευὰς καὶ διορθώσεις	> 36.668.50
3) Συναυλία ἐν Β)γμένῃ (2-9 34)	> 4.875.—	Εἶδη Μαγειρείου καὶ Ἐστιατορίου κλπ.	> 11.071.50
4) Παράστασις ἐν τῷ Κινηματογράφῳ «Πάλλας» (2-12 34)	> 30.500.—	Γενικὰ Ἔξοδα	> 27.261.55
5) Ἔργον ἐν Λειψίᾳ ὑπὸ Ἰ. Φραγκοῦλη	> 1.688.—		102.446.15
	96.749.95	Κεφάλαιον Ε'.	
Κεφάλαιον ΣΤ'.		<i>Ἔξοδα Ἰ. Ναῶν</i>	
<i>Τόκοι</i>			
1) Τόκοι ἐκ παρα Τραπεζαῖς καταθέσεων μας	> 2.126.—	Δαπάναι Ἰ. Ναοῦ Ἀγ. Βασιλείου Ροῦφ (ἐκτὸς μισθῶν)	> 14.258.—
		Δαπάναι Ἰ. Ναοῦ Ὁρφανοτροφείου	> 20.080.25
Κεφάλαιον Ζ'.			
<i>Ἐγγυήσεις</i>		Κεφάλαιον ΣΤ'.	
1) Μπαμπίλη «Μητροφάνειον»	> 5.000.—	<i>Ἀποσβέσεις</i>	
2) Ἀποστολακὴ «Παντοπωλείου»	> 2.000.—		
	7.000.—	Ἐπίπλων καὶ Σκευῶν	> 8.700.—
Σύνολον εἰς χρῆμα εισπραχ.	680.568.30	Ἀυτοκινήτου (τελική)	> 2.700.—
Κεφάλαιον Η'.		Ἐργαλειῶν καὶ Μηχανημάτων	> 2.650.—
<i>Εισφοραὶ εἰς εἶδη</i>		Ἀκινήτων	> 84.365.55
1) Τρόφιμα	> 19.744.—		98.415.55
2) Εἶδη ἰματισμοῦ καὶ ὑποδήσ.	> 8.550.—	Σύνολον Ἐξόδων	
3) > κοιτῶνος	> 4.900.—	Δρ. 826.325.20	
4) > ναοῦ Ὁρφανοτροφείου	> 4.000.—	Ἔσοδα	
5) Ἐπιπλα καὶ σκευή	> 7.000.—		
6) Σχολικὰ εἶδη	> 21.900.—	Σύνολον Ἐξόδων	
7) Εἶδη ἔσοστασίου	> 1.200.—	Δρ. 826.325.20	
8) > ἐγκαταστάσεων	> 475.—	> Ἔσοδα	
	67.769.—		
Σύνολον ἔσοδων Δραχμ.	748.337.30	Διαφορὰ ἐξόδων καλυφθεῖσα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Ἰδρύματος	
		> 77.987.90	
		826.325.20	

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Μαρτίου 1935

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο ΤΑΜΙΑΣ : ΑΡΙΣΤ. ΠΕΠΠΙΑΣ